

Glas

Glasiło SZDL za Gorenjsko

Gorenjske

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja:
Uredniški odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 476
Tekoči račun pri Komunalni banki
Kranj št. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v
ponedeljek in petek / Naročnina:
letna 600, pollet. 300, mesečna 50 din

Misli ob proslavi stavke

Mirko Zlatnar

Nedvomno je, da je delavsko gibanje tridesetih let z velikimi stavkami in družbenimi razrednimi manifestacijami ubranilo osnovne da in iznanilo, da je delavski razred in oznanilo, da je delavski razred stopil v leta svoje politične zrelosti. Pomenilo pa je še mnogo več. Razkrit je bil brezobziren in izkoriščevalski značaj buržoazije v odnosu do vseh plasti delovnega ljudstva. S krvavimi nastopi proti stavkajočim delavcem je buržoazija pokazala, kako zna odkriti in grobo — ne samo prikrito in prefinjeno — braniti svoje razredne koristi. Oblast, policija in vojska so se pokazali kot zvesto orodje buržoazije v boju z nepokornim mezdnim delavcem. Buržoazija je z vsemi sredstvi branila svoj razredni položaj in koristi. To se je pokazalo ne le v velikem tekstilnem štrajku Slovenije, marveč že prej, ob salvah proti železničarjem na Zaloški cesti v Ljubljani, ob pohodu Orjune v Trbovljah. Tako pri

sti delovnega ljudstva. Delavsko in družbeno samoupravljanje pa vedno bolj poudarja in dejansko povečuje vlogo delavca — proizvajalca. Se več! Od delavca — proizvajalca in od organov delavskega samoupravljanja je odvisno, kako hitro bomo napredovali v povečanju naše gospodarske moči pri vzpostavljanju novih družbenih odnosov med ljudmi. Pri tem ne gre le za fizične napore v proizvodnji, marveč za popolno družbeno in politično odgovornost za celotno gospodarstvo, za smer razvoja, za njegove rezultate.

Delavski razred je postal iz razreda meznih sužnjev razred gospodarjev in nosilec oblasti. Odgovornosti in vloga delavskega razreda so danes celo večje, kot jo more on subjektivno odigravati in obvladati. Doseženi re-

takšnega standarda, kot je n. pr. v Nemčiji ali ZDA. To protislovje je dejstvo. Vemo tudi zakaj obstoji in da je prehodnega značaja. Gospodarske zaostalosti se ne da odpraviti le z naprednimi družbenimi odnosi in čez noč. Zato postaja vedno bolj odločilno, da socialističnim družbenim odnosom primerno razvijamo organiziranost proizvodnje in delovno storilnost posameznika. V tem je rešitev omenjenega protislovja.

V predvojnem delavskem gibanju, v revoluciji in v uspehih povojne graditve smo z revolucionarnim poletom zmagovali in reševali tudi najtežje naloge samo takrat, ko so jih delovni ljudje sprejeli kot svojo stvar, kot del ostvaritve revolucionarnih ciljev in kot pot za ustvaritev boljše prihodnosti. Doseganje nadaljnjih uspehov v našem gospodarskem razvoju v novih pogojih, naši delovni ljudje še niso sprejeli za svojo revolucionarno nalogo. Smo še na stopnji, ko lahko le na primeru najnaprednejših delovnih kolektivov in organizacij prepričamo ostale delovne ljudi o pravilnosti in učinkovitosti pokazane poti. Lahko rečemo, da naš delovni človek sicer že razume načela tako imenovane nove gospodarske politike, v praksi pa še nismo dosegli odločilnega uspeha.

Delovni ljudje res nimajo nobenega vzroka, da ne bi verjeli v Zvezo komunistov, da ima prav, ko usmerja to pot in vzpodbuja k odločilnejšemu izvrševanju teh nalog. Saj je KPJ in ZK že sto in tisočkrat dokazala, da je zvesta vsem interesom delovnega ljudstva. Razumljivo pa je, da je sedaj naš delovni človek kot delavec — proizvajalec pred doslej najtežjo nalogo: samega sebe, vrednost in ceno lastnega dela, se mora naučiti nepristransko meriti z družbenimi merili. Interes upravljalca se mora vskladiti z interesom proizvajalca. S tem bo odstranjen drugi vzrok, ki pogoja prej omenjeno protislovje.

Delavski razred danes, kakor tudi v svoji revolucionarni preteklosti, zna ceniti svoj boj in pridobitve socialistične revolucije v Jugoslaviji. Veruje prav tako, kot vedno doslej, v nove uspehe, v svojo komunistično prihodnost in se za to perspektivo tudi bori in trudi. Njegov najzavednejši del pa mora tudi v prihodnje, tako kot to vedno do sedaj, voditi in se boriti za izvršitev nalog, ki bodo pomagale k procvitu socialistične družbe.

„Še vedno pa velja danes, kot je veljalo pred 20 leti: da je potrebna za družbeni napredek in nove stvaritve predvsem revolucionarna sila delavskega razreda, njegova pobuda in ustvarjalnost.“
(Zbornik o stavki 1956)

nas! Še bolj pa ob velikih krvoprelitjih in bojih v Nemčiji, Avstriji in Španiji pred nastopom fašizma.

Iz meznega boja med delavci in kapitalisti je rasel spor med vsemi delovnimi ljudmi in buržoazijo. Na tej osnovi se je ustvarjala enotnost delovnega ljudstva, ki je zato toliko lažje in uspešneje vodilo borbo proti samovolji buržoazije za oblast, ki naj bi končno prišla v roke delovnega ljudstva. Buržoazija se je prvič v zgodovini znašla v manjšini in je bila postavljena v vlogo obtoženca. Medtem pa se je delovno ljudstvo prvič v zgodovini postavilo na lastne noge, otreslo se je zgodovinske odvisnosti in nesamostojnosti v odnosu do buržoazije. Industrijsko delavstvo je stopilo s svojimi revolucionarnimi nastopi na čelo delovnih množic. Komunistična partija Jugoslavije, ki je v tem desetletju zrasla prav iz vrst industrijskega delavstva, je postala predstavnik delovnih množic in njihov voditelj. Ta čas, z vsemi dogodki, ki jih je prinesel, je premaknil tečaje, na katerih je slonela buržoazna družba. Zapečaten je bila njena usoda in dokončno so se rodile nove sile, ki so zrelo in odločno zastopale koristi vseh delovnih ljudi in celo vsega naroda in države. Zato je tudi razumljivo, da tovariši, ki so doživeli ta čas, ki so vodili te boje, še danes ob različnih priložnostih govore s takim navdušenjem, ljubeznijo in ponosom o teh res svetlih trenutkih naše zgodovine.

Še bolj vidna in priznana je vloga delavca in vsega delavskega razreda v NOB, še posebej pa po zmagi revolucije, v obdobju graditve gospodarstva, oblasti in družbenih odnosov na podlagi delovnega in družbenega samoupravljanja. Organi upravljanja vseh vrst, večina upravnega aparata in vodstev političnih organizacij, so sestavljeni iz delavstva in iz vseh pla-

zultat in sadovi dela so še premajhni, da bi delavec lahko v celoti čutil objektivni družbeni položaj, ki ga ima in ga zato ne izkorišča v polni meri.

Danes ni več vprašanje, kdo je gospodar v hiši. Moti le dejstvo, da delovni človek relativno mnogo manj dobi, kot potrebuje. Pred njim pa je le ena rešitev: le boljše delo lahko prinese več dobrin in večje dohodke. Nikogar ni več, ki bi jemal sadove njegovega dela. Problem je samo v tem, da teh sadov ni dovolj, da mnogokrat sami pozabimo skrbeti zase. Mnogokrat so nam ljubši novi zidovi, novi stroji v tovarnah, kot pa življenjsko važne in potrebne stvari za izboljšanje vsakdanjega življenja delavca. Mnogokrat dopustimo, da se uveljavijo težnje, ki vodijo proč od rešitve teh problemov.

Širše področje družbene graditve in še vedno nerazvite proizvodne sile in nizka delovna storilnost, ki močno zaostaja za potrebami gospodarstva, to so vzroki za sedanji položaj delovnega človeka, ki na videz ne izgleda tak, kot v resnici je. Če se danes govorijo o povečanju delovne storilnosti — in v tej zvezi tudi ukrepa — potem tega ne moremo pojmovati kot kratenje delavskih pravic, marveč kot ustvarjanje pogojev za njih polno realizacijo. Večja delovna storilnost na podlagi boljše organizacije dela, varčevanja, zmanjševanja delovne sile, plačevanja po delovnem učinku itd., se dostikrat prikazuje kot stvar, ki ni v interesu delavca, kljub temu, da lahko le po tej poti napravimo za delavca več, kot ima sedaj.

Res je, da smo priče velikemu in za površnega ter politično kratkovidnega opazovalca nerazumljivemu protislovju: da kljub temu, da imamo socialistični družbeni sistem z delavskim in družbenim samoupravljanjem, popolno oblastjo delovnega ljudstva, ne moremo zagotoviti v vseh ozirih

REVOLUCIONARNOST

Franc Leskošek - Luka, član Izvršnega komiteja CK ZKJ, je bil glavni organizator stavke tekstilnih delavcev Slovenije v letu 1936.

Delovni kolektivi v počastitev 20. obletnice stavke slovenskih tekstilcev

Začele so se svečanosti v Kranju

Svečanosti v počastitev velike tekstilne stavke slovenskih tekstilcev se nadaljujejo. V teh dneh bodo delovni kolektivi, kjer so delavci stavkali pred 20 leti, odkrili spominske plošče.

V „Iskri“

Kranj, 10. septembra.

Prvi so pričeli danes v »Iskri«. Dopoldne so se člani delavskega sveta, s predsednikom tov. Tonetom Seljakom, zbrali na seji Sveta. Član kolektiva, Janko Bertonec, ki se je udeležil tedaj stavke in je še danes zaposlen v podjetju, je odkril spominsko ploščo. Plošča z napisom: »Sirena naše tovarne je 20. avgusta dala znak za začetek velike tekstilne stavke Slovenije«, bo spominjala še pozne rodove na ta veliki dogodek. Proslavi so dali še bolj praznično lice moški pevski zbor Fr. Prešeren iz Kranja, Gorenjski kvintet, Godba na pihala DPD »Svoboda«-center ter B. Dežman z odlomkom Cankarjeve črtice.

Za tem je predsednik sindikata Jaka Vehovec povabil vse, ki so se tedaj udeležili stavke, na zakusko. V prijetnem razgovoru so se delavci spominjali tistih dogodkov. Iz njihovih resnih obrazov je odseval ponos in zadovoljstvo. Ivanka in Zora sta imeli dosti povedati, čeprav sta že mnogo pozabili. Spominjali so se Tomica, Sifrerja, Papeža in drugih, ki so največ delali pri organizaciji stavke. Vsi ti, ki se jih je tokrat zbralo okoli 50, so danes že okoli 30 let v podjetju. Med tem časom se je že marsikaj spre-

menilo. Vendar tistih 6 tednov, ko so živeli noč in dan v tovarnah, tistega pričakovanja, kaj bo jutri, nasilnega izгона, krepkih udarcev, gumijevk in solzlinih bomb ne bodo pozabili; tako so pripovedovali tovariši Langerholc, Taler, Novak in drugi. Viktor Taler je bil od leta 1936 do 1940 brez stalne zaposlitve, kajti: »Kadar si imel v knjižici »črno piko«, si zaman iskal dela.«

V „Tiskanini“

Kranj, 11. septembra.

Svečanemu odkritju spominske plošče v »Tiskanini« so danes, razen številnih članov delovnega kolektiva, prisostvovali tudi podpredsednik OLO Kranj, Ivan Bertonec — Johan in sekretar občinskega odbora SZDL Kranj, Martin Košir. Praznovanje je motil dež. Ploščo pred vhodom v novo poslopje je odkril predsednik upravnega odbora Mirko Nadižev in jo izročil v varstvo sindikalni podružnici »Tiskanine«. Spominjal se je vseh stavkajočih in njihove hrabre soborke Rezke Dragarjeve. Po stavki je bilo v »Tiskanini«, klub obljubam, da bodo vsi delavci dobili zaposlitev, odpuščenih 111 delavcev. »Hudo je bilo tedaj,« je pripovedoval vsem zbranim delavcem Valentin Nadižar, »bil sem delavski zaupnik in neprijeten je bil občutek, ko so se delavci stalno pritoževali zaradi težkega ekonomskega položaja. Tudi vabljava obljuba direktorja Sinovca, ki mi je hotel dati 50.000 dinarjev, samo če zapustim stavkajoče in tovarno, me ni premotila. Ostal sem zvest svojimi ideji.«

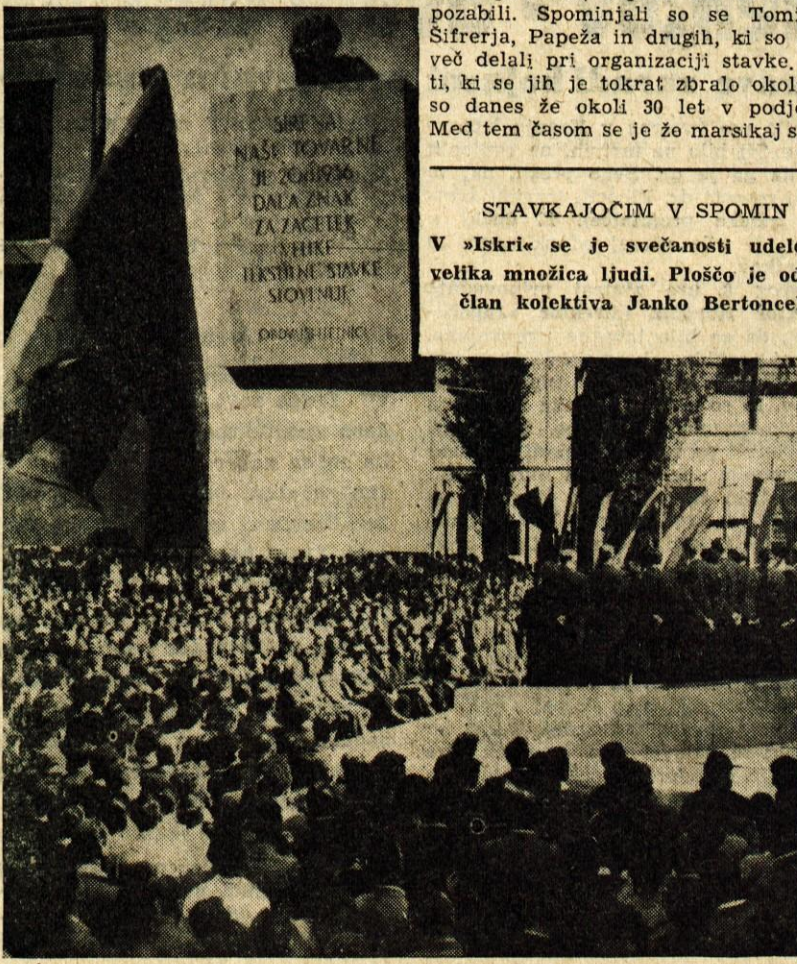
Pred tem pa je predsednica delavskega sveta, Marija Strajnarjeva, otvorila praznovanje s slavnostno sejo delavskega sveta. Kolektiv je nagradil tudi vse tiste, ki so sodelovali v stavki.

V „Inteksu“

Kranj, 12. septembra.

V tovarni »Inteks« je bila danes popoldne slavnostna seja delavskega sveta, na kateri je predsednik DS tovariš Rakovec na kratko orisal razvoj stavkovnega gibanja v podjetju pred 20. leti. Sprejet je bil sklep, da bo podjetje iz dobička kupilo nov avtobus, s katerim se bodo delavci lahko vozili na izlete in letni dopust.

Ob 2. uri, ko sta se zbrali na dvorišču pred upravnim poslopjem dopoldanske in popoldanske izmena, je bila odkrita marmorna plošča v spomin na uporne dneve tekstilnih delavcev. Sodelovala je tudi kranjska godba ter pevski zbor »France Prešeren«.

Delavski razred - hrbtenica našega dela in zmag

V počastitev praznovanj 20-letnice velike tekstilne stavke Slovenije je v sredo popoldne predaval v Kranju član CK ZK Jugoslavije tovariš Boris Ziherl.

Tekstilna stavka, katere 20-letnico prežnujemo te dni, »je poudaril tovariš Ziherl, »je bila brez dvoma ena izmed važnih mobilizacijskih priprav za tiste boje, ki so čakali ne samo delavski razred, temveč vse delovno ljudstvo. Če hočemo oceniti pomen te velike stavke, moramo pogledati, v kakšnem zgodovinskem okolju, je bila ta stavka. To je bil čas, ki bi ga lahko imenovali predigro druge svetovne vojne, čas, v katerem so začele fašistične sile svojo odkrito agresijo.

Tedaj so se po vsem svetu sponta-

no ustanovljale organizacijske skupnosti v najrazličnejših oblikah, ki naj združijo delavske množice. Vznikle so ljudske fronte, in te so imele v najrazličnejših deželah najrazličnejše oblike. Važno je tudi dejstvo, da je agresija fašistov ohranila našo domačo buržoazijo. Leta 1936, to je bilo leto, ko se je začelo z manevri Stojadinovičeve in Koroščeve vlade; prišlo je do vseh mogočih manevrov, ki jih je vlada skušala uprizoriti sebi v prid, da bi skrila svoje pravo bistvo. Vendar je popustljivost, ki so jo do teh režimov kazale zapadne vlade

okrepila našo domačo reakcijo. To se je kazalo na vseh področjih — tudi političnem. Snovale so se fašistične organizacije, med njimi tudi take, ki naj bi zajele delavstvo (Jugoras). Okrepitev revolucionarnih sil se je kazala zlasti v odnosu med delavci in kapitalisti. Kapitalisti so skušali stanje izkoristiti za to, da bi kolikor mogoče okrepili svojo moč. V teh poizkušnjah buržoazne reakcije, da bi fašistične zveze okrepile svoje položaje, se je začela tudi zgodovinska stavka slovenskih tekstilcev.

»Zaustavil bi se predvsem na nekaterih posebnostih stavke,« je nadaljeval tovariš Ziherl. »Stavka je bila v kapitalizmu vedno sredstvo, s katerim je delavski razred hotel v kritičnih trenutkih pokazati kapitalistom, da je vendarle vse odvisno od njega. Stavka je bila oblika, v kateri je kazalo delavstvo, da je vendarle vse odvisno od delovnega človeka. Stavke so bile že star pojav. Že po prvi svetovni vojni pa smo se srečali z novo obliko, ki se je razvila po Leninovem geslu »Tovarne delavcem« in v mnogih deželah se je ta poziv začel izpolnjevati tako, da so revolucionarni delavci začeli zasedati tovarne (Italija leta 1921). Pri nas je prav velika tekstilna stavka leta 1936 imela to novo značilnost, da delavci niso kratkoma lo ostali doma, ampak so pričeli stavkati na ta način, da so zasedli tovarno. To je bilo nekaj novega v zgodovini našega razrednega gibanja. Vse to je kazalo, kako so se delavci zavedali, da so kot neposredni proizvajalci prvič položili roko na proizvajalna sredstva. To je bilo prvo naznanilo bodočega prevzema proizvodnih sredstev v roke delavstva samega. Kapitaliste je prav ta način silno razdražil, saj je bil to očiten poseg po kapitalistični privatni lastnini, ki ga je opravičeval delavski razred. Prav to je druga posebnost te stavke.

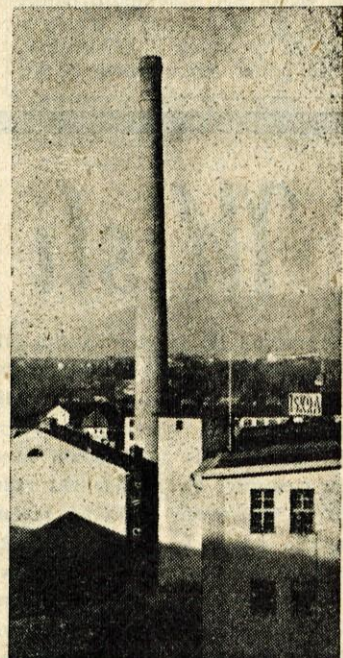
(Nadaljevanje na 3. strani)

Na Jesenicah slavijo

V soboto zvečer so sirene jeseniške železarne naznanile pričetek praznovanja 20-letnice Velike stavke tekstilnih delavcev. Sledilo je odkritje spominske plošče v valjarnah na Javorniku, otvoritev zgodovinske razstave Zveze borcev v dvorani »Partizan« na Javorniku in uprizoritev Cankarjeve drame »Hlapec Jernej in njegova pravica« na Koroški Belli. V sredo je gostovalo v Mestnem gledališču Prešernovo gledališče iz Kranja s Cankarjevimi »Hlapci«, isti večer pa je pevski zbor jeseniške »Svobode« ob spremljavi orkestra jeseniške glasbene šole nastopil v Kranju. V četrtek je bila v delavskem domu na Jesenicah otvoritev spominske dokumentarne razstave ter akademija v prosvetnem domu v Kranjski gori, ki jo je priredila tamošnja Svoboda. Podobna akademija bo tudi danes zvečer v Delavskem domu na Jesenicah. Nastopali bodo odseki jeseniške Svobode, na Javorniku pa bo ob istem času gostoval pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja. V predelovalnih obratih Železarne Jesenice bo 14. 9. odkritje spominske plošče. V soboto zvečer na Jesenicah in v jese- niški občini posebnih prireditev ne bo, ker se bo prebivalstvo Jesenic in ostalih krajev jeseniške občine udeležilo osrednje nedeljske proslave v Kranju.

V mesecu avgustu in septembru je bila v počastitev 20-letnice stavke vrsta tekmovanj med strelskimi družinami in odkritje spominske plošče v Delnicah.

DEL TOVARNE »ISKRA«

Priprave v Žireh

V občini Žiri so priprave za proslavo 20-letnice Velike tekstilne stavke v polnem razmahu. Festival Svobode v juliju je bil prva pomembna manifestacija. V preteklem tednu so bili v vseh delovnih kolektivih sestanki, na katerih so se delavci seznanili s potekom stavke pred 20. leti.

V sredo je bila v Žireh slavnostna proslava. Na predvečer zborovanja v Kranju bodo po okoliških hribih zagoreli kresovi. Centralne proslave v Kranju se bo udeležilo nad 200 ljudi. Tudi iz občine Gorenja vas se jih je prijavilo približno toliko. Do konca tedna pričakujemo še nove prijave.

Akademija v Žabnici

V soboto, 8. septembra je priredila tovarna »Iskra« v Žabnici pri Kranju slavnostno akademijo v počastitev 20. obletnice stavke tekstilcev Slovenije. Sodelovali so tudi člani Prešernovega pevskega zbora in člani Prešernovega gledališča iz Kranja z II. dejanjem Cankarjeve drame »Hlapec«.

Številni gledalci so nagradili izvajalce s toplim priznanjem, medtem ko se je vsem sodelujočim zahvalil za uspešno akademijo šolski nadzornik tovariš Pip.

Stavkovno gibanje v Škotji Loki

V telovadnici osnovne šole v Škofji Loki si v teh dneh lahko ogledate zanimivo razstavo o stavkovnem gibanju leta 1936 v Škofji Loki. Gotovo se nobena slična razstava ne more ponasati s tako izčrpnim gradivom; ovadbe in obtožbe delavcev, ki so jih pošiljali podjetniki (Dolenc, Heinrichar itd.) policiji in žandarmeriji. Če pogledamo na kratko obširno gradivo, lahko bi ga prebrali tri ure, si ustvarimo približno takole sliko o stavkovnem gibanju v Škofji Loki.

V lesni industriji Dolenc so delavci delali v zelo slabih pogojih in ko je Dolenc odpustil še 15 delavcev, so 13. avgusta 1936 prvi pričeli s stavko. Za-

sedli so žago in skladišča. Prišlo je tudi do incidenta. Dolenc je stavkokazom Francem Poljancem hotel s pomočjo žandarjev vzeti iz skladišča nekaj vzorcev dog, toda delavci so mu jih s silo vzeli, pri čemer sta se posebej izkazali Carmanova in Jurmanova. Zatem je Dolenc poslal policiji novo prijavo in na njegovo zahtevo so aretirali in zaprli 7 delavcev, ki pa so jih morali kmalu izpustiti. Dolencove prijave so zanimive predvsem zato, ker podrobno navaja vse dogodke; kako so morali vozniki zložiti hlode kar na cesto, kako so delavci ubranili njegovim koscem košnjo v ograjenem prostoru okoli žage in ker obenem navaja

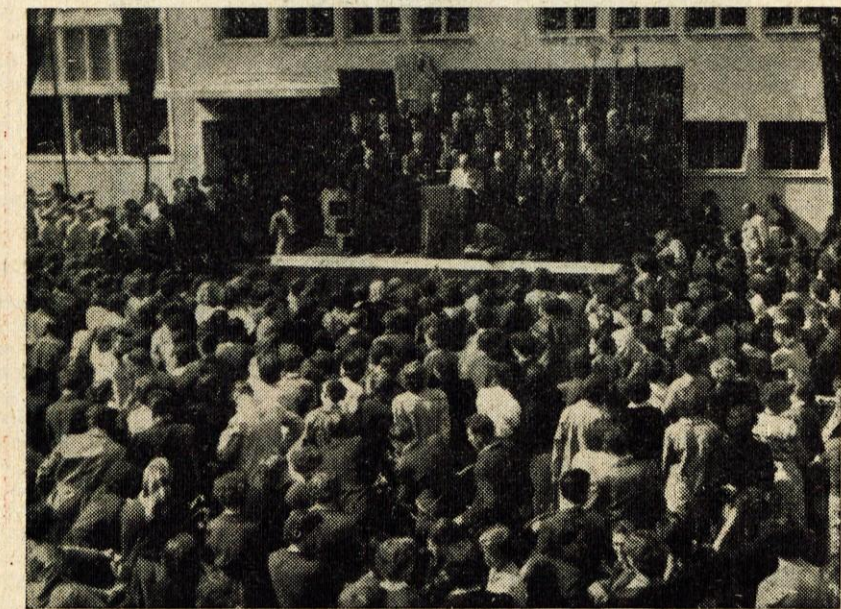
tudi priče in stavkokaze. Stavka pri Dolencu je bila najbolj ostra, kajti ob koncu, 14. septembra je od 19 delavcev, ki jih je sprejel v službo, sprejel le dva stavkajoča, vse ostale pa je odpustil.

Pri Heinricharju so pričeli s stavko šele 25. avgusta 1936, delodajalec se je izgovarjal predvsem na slabo trgovino z Italijo in obljubljal višje plače, če se trgovina poživlji. Kaže, da je prišlo do stavke pri Heinricharju delno tudi iz solidarnosti z Dolencovimi delavci. Kljub temu pa so 3. septembra preprečili nakladanje parketov. Stavko so končali istočasno kot delavci pri Dolencu, toda dosegli so zvišanje mezd delodajalec pa je sprejel v službo 11 delavcev — vse stavkajoče. Obe stavki lesnih delavcev, ki sta bili res spontani in sta zajeli tudi Heinricharjeve in Dolencove delavce v Predvorju, Kranju in Kokri, je organiziral Franc Bergant.

Stavkam v Predilnici in tovarni Brumen & Thaler pa so dali povod kranjski delavci. 80 kolesarjev se je 21. avgusta 1936 pripeljal iz Kranja in skupno z domačimi delavci so zasedli tovarniške prostore. Tekstilci so s stavko predvsem hoteli doseči spremembo kolektivne pogodbe in tarifnega pravilnika, to so tudi dosegli in 28. septembra zopet pričeli z delom. Stavkalo je 246 tekstilcev. Vsem tem »meznim gibanjem« v Škofji Loki so se končno pridružili še delavci tovarne »Šešir«. Zahtevali so kategorizacijo in izenačenje plač po težini dela, kar so že preje dosegli tekstilci. Delo v »Šeširju« je bilo zelo težko zaradi slabe zdravstvene zaščite; živosrebrne pare, ostanki dlake v ozračju in vročina so bili skoraj neizdržni. Zako je bila tudi njihova glavna zahteva izboljšanje delovnih pogojev.

Stavka v petih glavnih industrijskih obratih v Škofji Loki je od 13. avgusta do 28. septembra 1936 zajela skupno 482 delavcev. Od tega 76 lesnih delavcev in 160 delavcev tovarne »Šešir«. Zelo težko nalogo — osvetlitev dogajanja pred 20. leti — je prevzel tov. Ivo Puhar in jo sijajno rešil. Uporabil je gradivo Drž. arhiva v Ljubljani, fotokopije časopisov in fotografije. Razstava je gotovo največ prispevala k prireditvam 20. obletnice stavkovnega gibanja na Gorenjskem, ki se ga spominjamo tudi v Škofji Loki.

J. K.

V »TISKANINI« JE MOTIL DEŽ

kljub temu je imela slavnost pravo lice. Predsednik UO tov. Mirko Vadičar govori zbranim

TUDI V »INTEKSU«

se je zbrala množica. Ploščo je odkril predsednik oblastnega sveta tovariš Razovec

Dvoje dokumentov - dvoje dejstev

O licemerstvu banske uprave zaradi bojazni pred javnim mnenjem

Ko brska človek po zgodovinskih arhivih, najde marsikaj zanimivega. Morda so to nepomembne stvari, ki pa vendarle včasih mnogo povedo. Ko smo pregledovali gradivo o poteku velike tekstilne stavke Slovenije, smo našli med drugim tudi poseben razglas kraljevske banske uprave z dne 24. septembra 1936. leta, v katerem je poskušala le-ta zanikati, da bi se bilo pri izpraznitvi tovarn v Kranju uporabljalo hladno in strelno orožje. Razglas dobesedno navaja:

»Izpraznitev tekstilnih tovarn v Kranju po oborožitvi sil dne 16. t. m. do katere je moralo priti, ker enodušna intervencija vseh strokovnih delovnih zvez ni imela uspeha, poziv oblastva pa je delavstvo odbilo, se je izvršila brez škode za življenje ali zdravje evakuiranih delavcev; žandarmerija in policija nista uporabili niti hladnega niti strelnega orožja (podčrtal pisec).«

Hkrati pa smo dobili v roke tudi arhiv iz tržiške predilnice. Vmes je bil silno zanimivo pisan dnevnik. Nekateri trdijo, da ga je vodil osebno E. Glanzmann, ki je bil eden glavnih delničarjev tržiške predilnice. Večji del tega dnevnika je objavljen v prilogi Zbornika dokumentarnega gradiva, ki je pravkar izšel. V tem dnevniku je napisano sledeče poročilo o izgonu delavcev iz kranjskih tovarn:

»16. septembra 1936 — sredo. Ob 7. uri zjutraj javlja Vidic telefonično, da

so bile vse tovarne v Kranju izpraznjene. Ni bilo ne mrtvih, ne ranjenih ter da ga je dr. Svab prosil, naj to takoj sporoči dr. Elbertu (pravni svetnik tržiške predilnice). K čistki v Kranj je bilo včeraj odpoklicanih 10 orožnikov.

Okrog 8. ure zjutraj pripoveduje direktor Horwitz (direktor »Jugočeške«), da so bile tovarne izpraznjene. Včeraj popoldne okrog pol štirih je bilo odpoklicanih v Ljubljano vseh 50 orožnikov, ki so mahali z vlaka delavkam in tako premotili delavce. Ob tretji uri ponoči so se vrnili nazaj v Kranj s posebnim vlakom in z okrepitvijo: 50 mož in 50 policistov. Z vlaka so izstopili tik pred tovarno. Iz Ljubljane je prispela tudi velika gasilska brigada z 10 atm. pritiska in vojni oddelek žarometov. Namestili so se na Gaštevju. Orožništvo in policija sta bila močno oborožena: nabito orožje in bajoneti na puškah. Na znak trobente zasvetijo žarometi in osvetlijo »Jugočeško«. Orožništvo se skupaj s policijo približuje tovarni od zadaj. Takoj po signalu se delavci prvi trenutek niso znašli in so odprli sirene. Kmalu nato so ženske vzele moške v sredo in jih obkrožile. Ker na povelje, naj se razkrope, niso ubogale, so jih začeli orožniki mlatiti. Vse je drlo preko plotov, kjer so se nekateri opraskali. V deklškem domu pred »Jugočeško«, kjer so se zabarikadirale, je eksplodiralo nekaj

solzilnih bomb. V nekaj minutah je bila tovarna prazna.

Potem so se orožniki bližali »Jugobruni«, ki je med tem časom poslala svojega kurirja k »Jugočeški« pogledat, kaj se dogaja. Na poti so ga prijeli. Tudi v »Jugobruni« je šlo hitro.

— 46 —

16./9. 1936. Mittwoch:

7^h frueh ruft Vidic telefonisch auf und toilt mit, dass sämtliche Fabriken in Kranj geräumt wurden. Es seien weder Verletzte noch Tote. — Dr. Švab habe ihn gebeten, Dr. Elbert dies sofort mitsuteilen. — Zur Räumung wurden gestern Nachmittag 10 Gendarmen nach Kranj abgerufen. — Ca. 8^h frueh erzählt Dir. Horwitz, dass die Fabriken geräumt wurden. Nachmittage um ca. 1/2 4^h wurden 50 Mann der Gendarmerie nach Ljubljana abgerufen, die aus den Waggonen den Arbeiterinnen zuwinkten und so die Arbeiter irrefuehrten. Um 3^h nachts wurden sie mit 50 Mann Verstaerkung und 50 Polizisten im Extrazug nach Krainburg befoerdert, so sie knapp vor der Fabrik den Zug verliessen. Vor- bach kam die grosse Feuerwehrspritze mit 10

Faksimile tistega dela dnevnika tržiške predilnice, ki govori o nasilnem izgonu delavstva iz »Jugočeške«

Samo eden od delavcev je stopil na prava hotela z lažjo pomiriti ljudstvo, stroj, da bi ljudi nahujskal, naj brani tovarno do zadnje kaplje krvi. takim načinom »razpravljanja« z delavci ni strinjalo. Orožništvo ga je potegnilo doli in ga

— k

Tuji kapital se širi

V KRANJ PA SE STEKA PROLETARIAT

1922. leto pomeni začetek kranjske tekstilne industrije. Češki bančni konzorcij je tedaj odkupil Gaštejski pašnik, na katerem je zrasla obsežna tekstilna tovarna »Jugo-Češka«. Takrat je imela 1025 staveb in je sprejela okoli 1000 delavcev.

Inozemske kapitalisti so našli v Kranju ugodne pogoje za razvoj tekstilne industrije. Cenena delovna sila s počeželja so se hitro stekala v nastajajoče industrijsko središče. V začetku delavci niso postavljali nobenih zahtev, z dotokom novih delavcev pa je rasla tudi njihova revolucionarna zavest.

Tuji kapital je v tistih letih vedno bolj prodiral k nam. Štiri leta po ustanovitvi »Jugo-Češke« so Poljaki investirali gradnjo druge največje tekstilne tovarne »Inteks« na Farovski Loki. V njej so tkali sprva pestro bombažno blago, pozneje pa tudi volnene in pol volnene tkanine. Tovarna je zaposlila v začetku okoli 300 delavcev.

Za »Jugo-Češko« in »Inteksom« sta bili v letu 1928 ustanovljeni tovarni »Jugobruna« in »Tekstilindus«. V prvi je dobilo zaposlitev okoli 1000 delavcev, v drugi pa približno 300.

Gospodarska konjunktura je kmalu opogumila domače kapitaliste, da so sledili zgledu tujcev. A. Božič je na Primorskem zgradil tkalnico s 40 stavbami, Adolf Prah pa tkalnico in predilnico. Danes sta obe tovarni združeni pod imenom Industrija bombažnih izdelkov (IBI) in imata približno 250 delovnih mest. Tkalnico pestrega bombažnega blaga »Triglav« v Stražišču je 1931. leta zgradil Franjo Sirc. To to-

varno so Nemci ob zlomu Hitlerjeve države porušili in zažgali.

Mladi proletariat se je kmalu po ustanovitvi prve tekstilne tovarne pričel vključevati v strokovno organizacijo (Splošno delavska strokovna zve-

za, Krščanska socialistična stranka in Narodno socialistična stranka). Med tekstilnim delavstvom so prevladovali marksistični sindikati, vključeni v Udruženje radniških sindikatov. Zaradi slabih plač in oblastnega postopanja se je v delavcih stopnjeval odpor proti izkoriščevalcem. Pod vodstvom Komunistične partije so se poleti 1936 odločili za eno najrevolucionarnejših dejanj v zgodovini kranjskega proletariata.

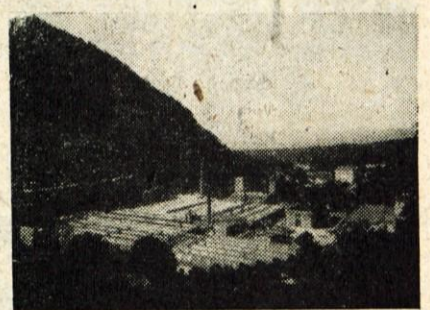
Stavka v »Jugočeški«

PROCENTE SO NAM VZELI (Odlomek iz pripovedovanja Franca Štibijskega)

V »Jugo-Češki« smo vsake 3 mesece »volili« dolžino delavnika, ki naj bi trajal 8 ali 10 ur. Če smo delali več kot 8 ur, so nam delodajalci plačali od tega nekaj odstotkov več. Kmalu se jim to ni zdelo več vredno in še tistih dinarjev niso bili pripravljeni dati. Z našimi žulji se je polnil le njihov žep.

Bilo je tik pred stavko, ko nam zopet niso hoteli priznati procentov. Tokrat so se zmotili, kajti na našo politično zrelost in organizirano moč niso računali. Na shodu pred Staro pošto smo zbrani delavci enotno glasovali, da takoj prenehamo z delom, če tovarnarji ne ugodijo našim zahtevam.

Naslednji dan se je odločilo. Ob 13.50. uri smo na znak sirene zapustili svoja delovna mesta in se zbrali na dvorišču tovarne. To je bil začetek velike stavke tekstilnih delavcev Slovenije. Nekateri plačani stavkokazi so jo seveda nemudoma pobrisali domov, medtem ko se vsi razredno zavedni

Pogled na Bombažno predilnico in tkalnico v Tržišču v času stavke

štarju, nato pa smo imeli sestanke kar v tovarni. Ustanovili smo tudi kuhinjo in organizirali prehranjevalno akcijo.

OBRNIL JE PLAŠČ PO VETRU

Prvo nedeljo je prišel v tovarno celo dekan Škrbec ter maševal na hodniku »nebotičnika«. Posodil nam je kotel za kuhanje. Toda njegovih simpatij do stavkajočega delavstva je bilo kmalu konec. Gospod je obrnil plašč po vetru in nenadoma mu je za kotel postalo žal. Zahteval ga je nazaj in tudi na obljubljeni kravo je pozabil. Čemu neki bi podpiral upornike, pravica in zakonitost sta bili tako na strani kapitalistov?

Stavka se je bližala koncu, ko so prišli v Kranj centralni tajniki. V tovarno si niso upali in so se ustavili kar v restavraciji ob železniški postaji. Člani našega stavkovnega odbora smo nato odšli tja in jih pripeljali v podjetje. Tajniki so nas vso noč prosili, naj odidemo iz tovarne, vendar brez uspeha. Bili smo vztrajni.

Še spomini iz »Jugočeške«

HARMONIKA, PETJE IN PLES

S harmoniko sem hodil naokoli, pravi Janko Bertoncelj — laborant v kemičnem laboratoriju v »Iskri« še vedno ves nasmejan. »Tako, ko smo pričeli stavkati, sem se spomnil, da bi bilo dobro, če bi stopil ponjo. Tudi fotoaparati sem prinesel in napravil veliko posnetkov. Med nami je bilo nekaj dobrih pevcev in borcev, ki smo vsak jutro pripravili budnico. Ob nedeljah je hodil z nami Hiacit Šolar v fraku in cilindru. Predstavljal je »mogočno« figuro kapitalista in je zaradi tega vzbujal mnogo smeha. Pevci so se združili v zboru in orkestru. Tisti, ki so imeli smisel za dramatikso so od časa do časa improvizirali zabavne predstave iz življenja kapitalistov. Na travniku za industrijsko šolo smo se vsak dan nekoliko zavrtili.

»KŠEFT« NI UMRL

V tistih dneh so bili za trgovino žalostni časi. V naši tovarni smo debelo lutko z imenom »Kšeft« položili na mrtvaški oder. Skladišče blaga smo prevlekli z »žalnimi« zavesami, dva delavca z mečlami v rokah pa sta strážila pokojnika. »Kšeft« je vstal od mrtvih šele ob koncu stavke. Zabave nam torej ni manjkalo. Seveda pa smo morali upoštevati hišni red in ob 10. uri zvečer je v tovarni vso utihnilo. Le na dvorišču so odmevali v noč koraki stražarjev.

HRUŠČ OB TOVARNIŠKI OGRAJI

Zadnjo noč, ki so jo delavci preživeli v »Jugo-Češki« je straža opazila prazen vlak, ki se je brez luči pomikal proti postaji. Kmalu zatem se je začel trušč ob tovarniški ograji. Eden od stražarjev je ugotovil, da tako poka, kot bi hudiče čez ograjo metali. V svoji primeri se ni dosti zmotil. Policaji, ki so vdrl v tovarno, so se divjaško ponašali. Prav nič niso gledali,

kam so udarjale gumijevke in kopita njihovih pušk. Ko so nas vrgli ven, so ostali v tovarni še en teden.

Policaji in žandarji so se pripravljali na napad že pred tem vdorom. Nekega nedeljskega dne se jih je zbralo vse polno na cesti nad »Jugo-Češko«. Okoli dveh popoldne je bilo. Takrat so se premislili. Ljudje so namreč uganili njihovo nakano, zato se je množica zbrala okoli njih in jih skoraj obkolila. Če bi le eden od policajev skušal v tovarno, bi se ljudstvo takoj postavilo v bran za delavce. Prav gotovo bi nastal pretep, ki ga čuvarji kapitalistične oblasti zaradi »ugleda« niso hoteli tvegati.

V »Inteksu« je zapiskalo

ENOTEN NASTOP OBETA USPEHE

20. avgust 1956. Na obrazih trudnih tekstilcev, ki za dinar na uro že leta in leta tkejo in predejo v zatohlih tovarniških halah, je opaziti nestrpno pričakovanje nečesa velikega. Nihče ne vprašuje glasno, le v mislih ugiba vsak zase, kdaj bo zapiskalo.

Dopoldanska izmena je tisti dan zaključila z delom 10 minut pred drugo uro. Stavka se je začela in ropot strojev je utihnil skoraj za mesec dni. Na dvorišče so v gručah prihajali delavci iz vseh obratov. Izvolili so stavkovni odbor, postavili straže in poslali po hrano. Tisti, ki niso dobili ta dan nobene naloge, so posedli po dvorišču. Zdaj so imeli čas za počitek. Kdo ve, kako dolgo bo trajalo, so premišljali. Vsakdo pa se je v sebi trdno odločil, da ne sme popustiti, četudi ne bo šlo vse lahko.

Skupina delavcev - kolesarjev se je odpeljala proti Škofji Loki, da pozove k stavki še tamošnje tekstilne delavce. Tudi v Trzišču so poslali stavkajoči svoje zastopnike. Enoten nastop jim je obetal več uspehov.

Delavci tovarne niso zapustili, četudi so delodajalci to neprestano zahtevali. Hoteli so najprej podpis kolektivne pogodbe.

Srežki načelnik pride sam v »Inteks« in pregovarja delavce, naj zapustijo tovarno. Obljublja jim, da bodo vsi sprejeti nazaj v službo. Zaman. Ne obljube in ne grožnje mu ne pomagajo. Stavka se nadaljuje znotraj ograje vse do 16. septembra. Spopadov z orožniki ob umiku ni bilo. Delavci so se mirno razšli. Nekaj najrevolucionarnejših je moralo tovarno zapustiti za vselej. Delodajalci »nezanesljivih« niso sprejemali nazaj.

Stavka se širi

Pri Sircu se je začela stavka 20. avgusta ob petih popoldne. Nameščenci in mojstri so tovarno takoj zapustili. Delavci so zastražili vse vhode, organizirali kuhinjo in pripravili ležišča. Na pogajanjih jih je zastopal Johan Šilar iz Tekstilindusa. Ko so nekaj dni po začetku stavke nameravali oditi na zborovanje pred Staro pošto, so jih na klanec iz »Jugo-Češke« posvarili, naj se vrnejo, sicer jim bodo žandarji zasedli obe tovarni. V strahu, da se utegne to res zgoditi, so brž odhiteli nazaj. Pred podpisom kolektivne pogodbe se Sirci in Hellerjevi delavci niso hoteli umakniti iz tovarne.

Prahovo in Božičevo tovarno, danes IBI, je zajel stavkovni val 21. avgusta ob šestih zjutraj. Vse do 16. septembra so tudi tamkajšnji delavci odločno vztrajali pri svojih zahtevah. Tri ure kasneje je prišla skupina delavcev iz »Jugo-Češke«, »Jugobruna« in »Inteksa« v Tekstilindus, kjer so na njihov poziv takoj prenehali delati. Ženske so v trenutku obračunale s stavkokazi.

Povojni uspehi »Iskre«

Nacisti so med okupacijo preuredili tekstilno tovarno »Jugočeško« v strojno podjetje, v katerem so proizvajali različen pribor za vojno letalstvo. Tekstilne stroje so deloma razprodali, deloma pa uničili, tako da po vojni ni bilo več mogoče obnoviti tekstilnega obrata. Razpoložljivi strojni park je narekoval preusmeritev proizvodnje v finomehaniko in elektrotehniko. Tovarno so preimenovali v »Iskro«. Njeno ime je tesno povezano z elektrifikacijo naše države. Vsaka najmanjša vasica ga pozna. Iskrini števec kontrolirajo porabo električne energije, merilni instrumenti so montirani v električnih centralah, kine-

IVAN TOMINEC priljubljeni delavski voditelj

matografi prikazujejo filme z Iskrinimi kinoprojektorji, avtomobilska industrija naroča v »Iskri« električni pribor za vozila domače proizvodnje itd. Dolgo bi lahko še naštevali številne Iskrine izdelke, saj je tovarna v osmih letih zabeležila nad 400 različnih proizvodov. Medtem si je ustvarila tudi široko tržišče doma in v inozemstvu. V tujini se zanimajo zlasti za kinoprojektore, ki so zaželeni predvsem v Turčiji, Siriji, Avstriji, Braziliji, Holandiji, Egiptu in Sovjetski zvezi. Razen elegantne oblike in kvalitetne izdelave imajo tudi to prednost, da se z dodatno opremo lahko prikazujejo na njih filmi po sistemu 3-D, Vista — vision, Widescreen.

... in »Inteksa«

V »Inteksu« se je od tistih časov, ko so delavci stavkali, mnogo spremenilo. Ze sam pogled na tovarno je dovolj, da se prepričamo o njenem velikem razvoju.

Njen obseg se je v zadnjih letih zelo povečal. Zgradili so novo predilnico, novo barvarno, tkalnico pa preselili v nekdanji »Tekstilindus« na Gaštelju. V delu je nova avtomatska tkalnica in v decembru že pričakujejo tudi pošiljko novih, modernih strojev. Število delavstva se je od prvotnih 300 povečalo na 1300 zaposlenih.

Tovarno že pet let upravljajo delavci sami in pri tem so dosegli pomembne uspehe. Borijo se za boljše kvaliteto svojih izdelkov, kakor tudi za boljše delovne pogoje. Inteksovi proizvodi zalagajo v prvi vrsti domači trg. Najbolj znani izdelki so blago za ženske obleke, za žensko in moško perilo, žamet, balonska svila, robci itd.

Boris Ziherl v »Iskri«

(Nadaljevanje z 2. strani)

Rečem lahko, da je v veliki tekstilni stavki zmagal proletarski instinkt, delavska zavest in idejni vplivi. Važni sta dve strani, ki sta obrnili pozornost nase. Tekstilna industrija v Kranju in drugih krajih Slovenije je bila mlada. Delavstvo je neprestano dotekalo iz kmečkega okolja, vendar pa je bila ta njihova proletarska zavest izredno visoka, česar od tega sloja ne bi nihče pričakoval. Druga okolnost je ta, da so takrat delavci po Sloveniji bili strokovno zelo različno organizirani. Znano je, da se je s prvim večjim korakom delavskega razreda pri nas porodila poizkušnja prestrčati delavske množice z ustanavljanjem najrazličnejših organizacij, ki bi bile zgolj privesek buržoaznim. Tako so nastale tedaj strokovne organizacije raznih strank delavstva — Jugoslovanska strokovna zveza, Narodna strokovna zveza in še nekaj manjših. Vendar tekstilna stavka in okoliščine, v katerih se je razvijala, so pokazale, da te organizacije vendarle niso zmogle ustaviti misli po delavski enotnosti. Na sila prepričevalen način je v stavki zmagala ideja delavske enotnosti, katere nositeljica je bila Komunistična partija. Ta je od vsega začetka skušala čim bolj strniti delavski razred v boj za njegove interese. Take poizkuse je Partija opravljala takoj, ko so kapitalisti skušali vse breme povojne krize prevreči na delavski razred. Prav ta enodušnost je v stavki leta 1936 pričala, da je postal osrednja točka našega delavstva.

Od kod ta enotnost? Boj delavskega razreda je imel že takrat svoje važne zaveznike v ostalih plasteh delovnega ljudstva. Podpirale so ga vse antikapitalistične sile, take sile, ki so kapitalizem čutile kot breme, katerega bi se rade iznebile.

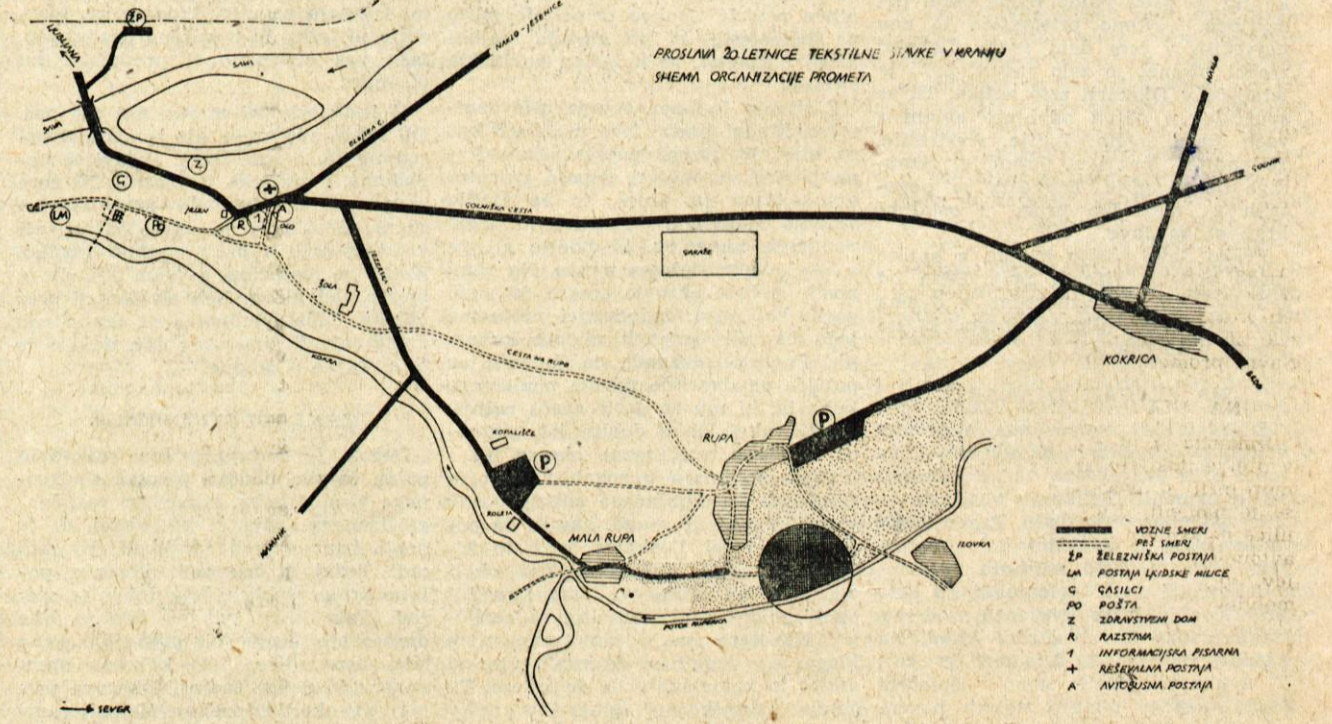
Tekstilna stavka je bila boj, ki so ga delavci začeli za izboljšanje delovnih pogojev, skrajšanje delovnega ča-

sa itd. Ta stavka pa ni bila samo ekonomski boj, temveč resen spopad dveh razredov, ki sta se vedno bolj borila za obstoj: med preživelimi buržoaznim razredom in novim delavskim razredom. Vsem je bilo jasno, da ta spopad ni samo ekonomskega značaja, temveč da ima izrazito političen značaj. Prav zato, ker je bilo delavstvo sorazmerno mlado, je imel važne politične posledice. V takih spopadih se jasno odkriva obliče posameznih delavskih strank; odkrilo se je tudi lice Stojadinovič - Koroščeve vlade in celotne države. Po vseh mogočih kombinacijah je aparat takratne države nastopil proti stavki delavstva z nalogo, da stavko zatre. Čeprav je bila tekstilna stavka tako nasilno zlomljena, vendarle buržoazija ni imela več tiste moči, in morala je preiti na sklop panje kolektivnih pogodb, prave posledice pa so se pokazale šele v naslednjih letih.

Ta delavska enotnost je bila osnova panje kolektivnih pogodb, prave pogodke treba gledati kot na člen v verigi priprav na težke čase osvobodilnega boja.

Ko v teh dneh praznujemo 20-letnico velike tekstilne stavke, jo praznujemo v precej izpremenjenem okolju. Za nami je NOB in še so vidne njene posledice, delavsko upravljanje itd. Na temelju teh ukrepov je naš delavski razred ne samo likvidiral kapitalistični razred, postal je tudi tista sila, ki upravlja proizvodjalna sredstva. Zato praznujemo 20-letnico v okolju, ko imamo to, za čimer so stremele revolucionarne sile že med stavko.

Skratka, če pogledamo nazaj, lahko rečemo, da smo si kljub vsem težavam svesti, da smo ravnali pravilno, da je bil naš boj pravičen in bomo še z večjim ponosom gledali v prihodnost. Tako moramo gledati tudi na naše praznovanje.

Kurirjem v spomin

V nedeljo so vaščani Delnic nad Poljanami prisostvovali odkritju spominske plošče kurirski postaji G. 5, ki je bila že leta 1942 ustanovljena blizu vasi in je nato delala, v sklopu I. Gorenjske relejne linije, vse do osvoboditve.

Ze pred 14. uro so se pričeli zbirati ob slavnostno okrašenem prireditvenem prostoru kurirji, domačini, večje število prvorcev iz Poljanske doline ter poslanca Maks Krmelj - Matija in Anton Peternej - Igor.

Podpredsednik ObLO Gorenja vas Janko Bernik je pozdravil navzoče in prebral pismo kurirske patrole za Maršala Tita.

Kamniški Mali grad je slabo vzdrževan

Neki holandski umetnostni zgodovinar je v spremstvu slovenskega znanstvenika obiskal kamniški Mali grad, ki je naslikan v vseh prospektih o letopisih in zgodovinskih znamenitostih Slovenije. Tudi zadnji prospekt Kamnika, ki ga je izdalo turistično društvo, ima na naslovni strani sliko Malega grada. Znamenita trinadstropna kapela na strmi skali sredi mesta sodi med 14 evropskih zgradb, sezidanih v čistem romanskem slogu. To poudarjajo tudi vsi prospekti, ki jih je držal v rokah holandski gost. Zmaheval je z glavo in ni mogel verjeti svojim očem, da Kamničani tako malomarno skrbijo za svoje zgodovinske znamenitosti sredi mesta. Ze samo neurejena livada med razvalinami in zgradbo napravi slab vtis, stopnice v romansko zgradbo pa so popolnoma razdejane.

Hvalevreden je zato nedaven sklep ObLO Kamnik o oskrbovanju in ureditvi Malega grada. Seveda je od sklepa do izvršitve ob pičlih sredstvih daljša pot, kakor pa bi želeli zaradi turističnega ugleda Kamnika. Zato bi bilo prav in v redu, da bi pri ureditvi dali prednost tistim delom, ki so najbolj potrebna.

Z.

Tov. Jože Pekelj - Krištof, nekdanji politkomisar IV. relejnega sektorja je med govorom orisal težko in odgovorno nalogo kurirjev pri prenašanju pošte, literature itd. mimo sovražnih bunkerjev in zased. »Kurirji«, je nadaljeval, »so s tem doprinesli svoj delež k zmagi in mnogo njih je žrtvovalo svoja življenja za svobodo. Se poznim rodovom naj ta spominska plošča priča o mladih junakih, ki so sredi temnih noči opravljali svoje dolžnosti.«

Po recitaciji bivšega kurirja G 11 in dveh mladink, pevskih točkah, je sledilo polaganje vencev družbenih organizacij in Glavnega odbora ZB NOV Slovenije. Nato je bil spominski kamen, ki predstavlja na dvometerskem podstavku simbol kurirjev — pismo s peterokrako zvezdo in vklesanimi črkami G, 5 — 1942 — 1956, izročen v varstvo krajevni organizaciji ZB Poljane in domačinom Delnic.

Lj

KITAJSKA TRGOVINSKA DELEGACIJA V »ISKRI«

V ponedeljek je »Iskra« obiskala kitajska trgovinska delegacija. 12 zastopnikov kitajske notranje trgovine si je z zanimanjem ogledalo tovarno, za tem pa so odšli v »Litostroje« ter dalje v Maribor. Med zastopniki je bil tudi namestnik ministra za notranjo trgovino Kitajske. Delegacija je v ponedeljek jutraj prišla v Kranj z Bleda.

S seje Sveta za turizem in gostinstvo ObLO Jesenice

Turizem rešen - izgube bodo pokrite

Ukrepi za izboljšanje gostinstva v Zgornji Sarski dolini

Jesenice, 11. septembra.

Letošnje prvo polletje se je za gostinstvo in turistično dejavnost v Zgornji Sarski dolini slabo končalo. Visoke izgube, ki jih izkazujejo gostinska in turistična podjetja, so predstavljale za

TOČA V KAMNIKU

V torek popoldne je bila nad Kamnikom precej huda nevihta, nenavadna za ta čas. Med močnim nalivom je padala tudi toča, kar je pač v naših krajih v septembru redkost, ki jo je vredno zabeležiti.

V Maistrovi ulici in na železnem mostu je uprava za ceste napravila novo asfaltno oblogo, s čimer je najpomembnejša cesta v Kamniku za daljša urejena.

občino resen problem. Rešitev ni bila lahka.

Svet za turizem in gostinstvo pri ObLO je v soglasju z okrajno gostinsko zbornico pred dnevi predlagal spremembo predpisa družbenega plana občine Jesenice o obračunavanju in plačevanju amortizacije gostinskih gospodarskih organizacij, ki imajo tudi prenočišča. Obstoječa kapaciteta prenočišč je bila zaradi majhnega števila gostov izkoriščena v zelo majhni meri, zaradi tega naj bi na predlog Sveta omenjena podjetja ne plačevala polne amortizacije. Nadalje je Svet tudi predlagal, naj bi se gostinskim gospodarskim organizacijam znižalo vplačevanje v sklad za samostojno razpolaganje od 3% na 0,5% od doseženega prometa. Ta ukrep in pa znižanje obračuna amortizacije bosta razbremenila dohodek v tolikšni meri, da bodo gostinska podjetja s prenočišči lahko v celoti pokrila svojo izgubo.

Na današnji seji so člani Sveta obravnavali stanje v posameznih gostinskih podjetjih. Nekatera manjša gostišča so imela ob koncu avgusta že dobiček. Za večino gostinskih podjetij pa je bilo ugotovljeno pomanjkljivo knjigovodstvo, ki ga bodo morala čimprej izboljšati. »Triglav« v Mojstrani ne vodi nobene evidence, v blagajni je primanjkljaj in tudi knjigovodsko poslovanje je neurejeno. Svet je zaradi tega predlagal likvidacijo. V podjetju »Vitranec« je nameščen nov upravnik in je poslovanje že steklo. Tudi stanje v »Eriki« je v redu. »Planica« bo krila izgubo v lastnimi sredstvi, ker je prevzela v oskrbo socialne zavarovalnice. Do konca marca računa na polno zasedbo. Problem izgube je rešen tudi v podjetju »Razor« v Kranjski gori, pač pa bo v njem nujno treba izvesti reorganizacijo. Kolektiv je že sprejel sklep, da se »Spika«, »Slavec« in »Razor« osamosvoje ter da

vsak od njih obdrži lastna osnovna sredstva. Člani Sveta so predlagali ObLO, da izda podjetju »Razor« garancijsko izjavo za najetje kredita, podjetje pa bo moralo čimprej izterjati dolžnike. Ta vsota je izredno visoka, saj znaša okoli 4 milijone dinarjev. Knjigovodstvo je sedaj v redu.

Zadnje čase se pri nekaterih gostinskih podjetjih pojavljajo težnje, da bi tudi v prihodnjih letih sprejela na okrevanje socialne zavarovalnice. Za turizem bi to pomenilo izgubo in je bila ta rešitev začasno sprejemljiva le letos.

Ob zaključku so člani Sveta govorili tudi o gostinskem naraščanju, za katerega bo v prihodnje treba bolj skrbeti. Malomarnost v knjigovodstvu je v precejšnji meri odraz nesposobnosti uslužbencev in vodi pogosto v kriminal.

J. O.

Otvoritev novega šolskega poslopja v Strožišču

Problem novih šolskih stavb je v Kranju občuten, saj se je število prebivalcev zvišalo od predvojnih 7.000 na sedanjih 18.000.

Najobčutnejše pa je bilo vprašanje novega šolskega poslopja v Strožišču. V šolskem letu 1955-56 je imela šola 7 učilnic in 21 oddelkov s 605 učenci, vsled česar je bilo treba urediti pouk v treh izmenah. Zaradi tega je občinski ljudski odbor sklenil, da zgradi novo šolsko poslopje, katerega priložni del je dograjen in bo odprt v soboto, 15. septembra ob 17. uri, ob udeležbi predstavnikov občine, množičnih organizacij, graditelja, staršev in učencev te šole.

Načrte za novo šolsko poslopje je izdelal inž. Danilo Fürst, gradilo pa ga je SGP »Projekt« iz Kranja.

B.

mivo drevo je tapiok, ki ima kratke in debele veje. Le-te odseka, olupijo in kuhajo. Po okusu spominjajo na krompir ali na kuhani kostanj. Steblo presekajo na pet ali šest delov in jih zakopljajo v zemljo. V kratkem času zraste novo veliko steblo. Imajo tovarne, ki predelujejo tapiok v moko.

Prav tako je zelo zanimivo drevo popo, ki ima visoko steblo in katerega veje se razrastejo v obliki deznika. Pod temi vejami zraste plod in to kar iz stebela. Plodovi popo so različni. Medtem ko so eni zelene barve in manjši, podobni našim bučam, ki jih polnimo z mesom, so drugi večji, podolgovati kakor naše dinje. Okus tega sadja je prijeten in v hotelih ga servirajo po vsaki jedi.

PARIZ DALJNEGA VZHODA

Nekega dne smo odšli iz Djakarte v Bandung, kjer je bila lani konferenca predstavnikov azijskih držav. Mesto leži na zahodnem delu Jave. Imenujejo ga »Pariz Daljnega Vzhoda«. Vozili smo se okoli 20 km po asfaltirani cesti skozi lepe kraje. Pri tem smo se neprestano vzpenjali, tako da smo bili že v pol ure na 1200 metrih nadmorske višine, na hribih, ki so prepreženi z nepreglednimi plantažami čaja. Tu je zrak svež kakor v Sloveniji.

V Djakarto smo se vrnili preko obsežnih ravnin in pašnikov, na katerih otroci pasejo bivole. Otroci sede ali leže na bivolu, ki jih nosi, medtem ko se pase. Tako ti otroci varujejo čela krdele. Ob cesti so na eni strani bogate ravnine in naselja polna kokosovih palm in vrto. Na drugi strani se razprostira nepregledno morje — mirni Java ocean.

ZIVKO ANTONIČ

Obisk zblížanja

Izjava g. Sudarsona, ambasadorja Republike Indonezije

V zvezi z obiskom predsednika Indonezije Sukarna v naši državi je dal ambasador republike Indonezije v Beogradu, g. Sudarson tole izjavo:

Indonezija je država na otokih. Naš arhipelag predstavlja neke vrste most med dvema kontinentoma, med Azijo in Avstralijo. Zaradi popra in drugih začimb, s katerimi je Indonezija že od nekdaj razpolagala, so nekatere evropske države v času, ko je trgovina postala zelo donosna, poslale svojo mornarico, da bi osvojili naše otočje. V tem času je bila naša država, po dobi moči in enotnosti, raztrgana na več manjših kraljevin. Zaradi tega je uspelo Holandcem pokoriti nas z orožjem, čeprav so bili v manjšini.

Danes proizvajamo gumi, kavo, poper, kokosov oreh, kositer. Ozemlje naše države je vulkansko in zato zelo rodovitno. Danes smo svobodni in neodvisni, čeprav je Irijan Barat (Zahodna Nova Gvineja) še danes v rokah Holandije. Več kot 300 let smo bili kolonija in smo se borili za svobodo. Prišlo je do pogostih uporov na severu Indonezije, na srednji Sumatri, na Javi, na otoku Baliu in Lomboku, toda kolonialna uprava je prenehala šele tedaj, ko so prišli Japonci po drugi svetovni vojni, oziroma ko so premagali Holandce.

Naša država ni trpela zaradi bombardiranja in vojnihi pustošenji. Posledice borbe v njej niso bile tako težke, niti se ne morejo primerjati z onimi v Jugoslaviji. Toda japonska gospo-

DR. SUKARNO

darska esloatacija je bila uničujoča. Veliko neobhodnih potreb države je bilo zanemarjenih. Razen tega so se po japonski kapitulaciji ponovno pojavili Holandci z željo, da bi vzpostavili kolonialno oblast, toda mi smo proglasili neodvisnost in začeli boj za osvoboditev. V kratkem razdobju 4 let smo se dvakrat vojskovali. Zato razumemo, da je naša država, čeprav močno bogata, sedaj še zelo revna. Nepretrgoma moramo delati, da bi obnovili deželo in dvignili življenjski standard. Zaradi tega potrebujemo miru, trajnega miru na svetu, ker bomo samo tako mogli zgraditi svojo državo in ustvariti primerne pogoje za njeno čim hitrejšo obnovo.

Po drugi svetovni vojni smo videli, da so mnogi narodi izbojevali svobodo in neodvisnost: Pakistan, Indija, Ceylon, Burma, Vietnam, Filipini. Vsi ti narodi so danes bolj ali manj v istem položaju kot mi. Prav zato so naša stremeljenja gotovo ista. Z ostalimi narodi smo postavili skupni temeljni kamen z resolucijo Banduške konferenice, na kateri je bilo 29 narodov Azije in Afrike. Glavna ideja je mirna koeksistenca, kar je isto kot aktivna koeksistenca, za katero se bori Federativna ljudska republika Jugoslavija.

Naš predsednik Sukarno je obiskal Ameriko, Kanado, Italijo, Nemčijo, Švedsko in Sovjetsko zvezo.

Predsednik Sukarno veruje v osebni stik in z radostjo pričakuje srečanja s predsednikom FLRJ. Razen tega bo imel priložnost spoznati se z voditelji in ljudstvom v Beogradu, Sarajevu, Zagrebu in v drugih mestih Jugoslavije. Ta obisk bo še bolj zblížal obe deželi. Imamo marsikaj skupega in naši osnovni problemi so podobni. Zato gremo rami ob rami in upamo, da nas bo ta obisk še bolj zblížal.

Spet je bil predstavnik daljne azijske dežele priča veličastnega sprejema, ki ga znajo prirediti Beograjčani dragemu gostu in prijatelju. To pot je bil to dr. Ahmed Sukarno, predsednik Republike Indonezije. Dr. Sukarno je okoli 18. ure položil venec na grob neznanega junaka na Avali, nato pa mu je predsednik republike Tito priredil zvečer intimno večerjo, kateri so prisostvovali visoki indonezijski in jugoslovanski državniki. Ob tej priložnosti je predsednik republike Tito izročil dr. Sukarnu Red jugoslovanske velike zveze, s katerim ga je odlikoval za izredne zasluge pri razvijanju in prijateljskih odnosov med obema državama.

DEL DJAKARTE — GLAVNEGA MESTA INDONEZIJE

LJUDJE IN DOGODKI

Dežela otokov

Djakarta, avgusta.

Indonezija leži na okoli 3000 otokih, od katerih je Java najmanjši, toda najbolj naseljen. Ima okoli 80 milijonov prebivalcev. Glavno mesto Djakarta ima danes okoli 3 milijone prebivalcev, medtem ko jih je pred vojno imela okoli pol milijona. Njeno pristanišče je eno največjih v tem delu sveta. Lokalni zračni promet je zelo razvit. Zato je letališče v Djakarti zelo veliko. Tu se spuščajo in odto odhajajo avioni z vseh strani sveta: Indije, Avstralije, Holandije, Amerike, Francije, Skandinavije, Anglije. Djakarta je povezana z železniško progo z ostalimi krajji otoka Jave.

Preko Jave vodijo kanali, v katere pride voda z riževih polj. Eden od teh kanalov gre vzporedno z dvema zelo živahnima ulicama mesta, ki sta glavni prometni žili.

NA ULICAH DJAKARTE

Djakarta je prenaseljena, a promet v njej je tako živ in včasih človek ne more priti pravočasno na kraj, kamor se je namenil. Toliko je vozil, da so ulice podobne mravljišču. Razen 80.000 avtomobilov je tu nešteto koles, motorjev, vesp in čisto majhnih avtomobilov. Ti majni avtomobili so zelo praktični in hitro prevozno sredstvo. Imajo zadaj in ob strani klopi, na katerih more sedeti 8, a tudi 10 oseb. Ti avtomobili vozijo samo v določeni smeri, vendar nimajo stalnih postaj,

temveč ustavijo po želji potnika. Razen tega je v mestu okoli 40.000 modernih rikš. Imajo dva kolesa kot bicikli, spredaj je sedež za potnika, medtem ko sedi vozač zadaj na sedežu in z nogami poganja to prevozno sredstvo.

Z eno besedo — v Indoneziji ne gre nihče peš. Iz okolice pripeljejo pošto na dvokolesih, ki jih vlečejo majhni konji z vprego, ki je polna kovinskih okrasov.

Zivljenje Indonezijcev je zelo zanimivo. Mnogi ljudje žive in delajo kar na ulici. Na ulicah popravljajo nalivna peresa in obutev, krpačo zračnice avtomobilov in koles, tu se ljudje strižejo in brijejo itd. Ulice so polne pouličnih kuharjev, ki hodijo ali pa so na nekem stalnem mestu. Na rami nosijo peč in okroglo omaro, ki služi gostu kot miza. Indonezijski večina jedo na ulici pri teh uličnih kuharjih. Pogosto se zgodi, da Indonezijski pokliče na dvorišče takega pouličnega kuharja, ki mu za goste speče ražnjiče. Na ulici lahko dobite čaj, cigarete, bonbone, ure, razne okrase itd.

Trgovino imajo v rokah Kitajci in Holandci. Prodajalne so odprte pozno v noč. V njih je vsega, kar se da pozeleti. En del Djakarte je čisto kitajski. Pravijo, da tukaj živi okoli pol milijona Kitajcev. Tam sem bil okoli poldneva. Prodajalne so različne. Nekateri imajo samo ene vrste blaga, a v drugih se dá kupiti vse, od srajce in kolonjske vode do kolesa. Tu najdete nemško in ameriške radio

aparate, domače frižiderje, magnetofone, fotoaparske aparate, avtomobile različnih tovarn. Tu so tudi deli zidu, ki so spleteni iz bambusa in s katerimi se da zgraditi hišo. Vsaka prodajalna ima svoje čuvaje, ki leže pred vrati, jo varujejo ter tam spi. Pred temi kitajskimi in holandskimi prodajalnami trgujejo na ulici Indonezijski. Marsikje je težko iti v kakšno prodajalno, tako vas obkrožijo ti prodajalci na pločniku.

V Indoneziji ni mraka kot pri nas. Ob šestih zvečer še sije sonce, a ob pol sedmih je že trda tema. Pojavi se nenadoma. Prav tako je jutraj. Ni zore in ne svitanja, pač pa se nenadoma zdani. Celo leto se zdani in zmrači v istem času s prav majhno razliko. Kadar je mesečina, se vam zdi, da je mesec nad glavo. Niti en dan ni brez oblaka. Oblaki in sonce so neprestano menjavajo. Redno vsak dan dežuje in to običajno popoldne.

ZAKLADI INDONEZIJE

Dežela je bogata, polna kokosovih palm, čajnih plantaž, plantaž sladkornega trsa, tobaka, banan in različnega drugega sadja. Nisem vedel, da je deblo banane treba posekati, ko rodi sad. Tedaj iz njegovih korenin požene drugo steblo v letu dni in to spet rodi. Tako imajo vse leto banane. Ene dozorevajo, druge šele poganjajo. Prav tako uspeva čez leto kokosov oreh, ananas in drugo sadje. Kokosova palma rodi okoli 40 orehov. Najbolj zani-

Izraz enotnosti delavskega razreda

Agitatorji niso naleteli na gluha ušesa - Solidarnost pred osebnimi koristmi - Poraz oportunistov

KO SO 20. avgusta 1936. leta zatu-
mle sirene v kranjskih tekstilnih to-
varnah, je njihov odmev odjeknil v
srchih vseh delavcev v vsej Sloveniji.
Prisluhnili so mu tudi delavci v so-
sednji Hrvaški in na Koroškem. Vsi
so vedeli, da se kranjski delavci bo-
rijo tudi zanje: za sklenitev enotne
kolektivne pogodbe za vso tekstilno
industrijo, kajti edino na ta način je

strokovnih zvez, sredi stavke obrnili
delavstvu hrbet. Posebno je bilo nji-
hovo delo v tem smislu opazno v Ma-
riboru, kjer so delavci na pritisk
Splošno delavsko strokovno zveze, ki
je bila proti stavki, precej časa odla-
šali s stavko.

NAJPREJ V LJUBLJANI IN OKOLICI

ZE DVA dni po pričetku stavke v
Kranju, so kranjski delavci poslali v
Maribor, v Ljubljano in v Prebold
agitatorje, da pozovejo tamošnje de-
lavce, naj prične s stavko. Agitatorji
niso naleteli na gluha ušesa. Se isti
dan, to je bilo 22. avgusta, so se zbrali
delavci tovarne pliša in baržuna E.
Eifler iz Ljubljane na tajni sestanek
in so sklenili, da 24. avgusta zjutraj
začnejo stavkati. Dan kasneje, 23. av-
gusta, so se zbrali tudi delavci tekstil-
ne tovarne Beer & Hribernik iz Viš-
marjev in so sklenili, da naslednji
dan ustavijo delo. V tej tovarni je
odigrala najvidnejšo vlogo pri organi-
ziranju stavke delavka iz »Jugobruna«
Rezka Južina-Dragarjeva. S svojo re-
volucionarnostjo je dala vzgled, kako
se je treba boriti za delavske pravice.
Zaradi izredne hrabrosti pri organizi-
ranju oborožene vstaje je bila Rezka
Dragarjeva pozneje proglašena tudi za
narodnega heroja.

Prav tako so na isti dan začeli stav-
kati tudi tekstilni delavci v tovarni
Store v Gameljah.

POTEM PA SE V MARIBORU

V MARIBORU so delavci precej
časa odlašali s stavko. S tem seveda
ni rečeno, da oni niso simpatizirali z
bojem kranjskih delavcev in drugih
tekstilnih delavcev v Sloveniji, ki so
v tem času že stavkali. Vendar je
zaradi objektivnih razlogov tu stvar
nekoliko zastala. Pri tem je odigrala
svojo vlogo Splošna delavska strokov-
na zveza, ki je bila na čelu z Jakomi-
nom, takratnim centralnim tajnikom,
proti stavki in je v ta namen že 22.
avgusta sklicala sestanek v dvorani
Union, kjer so predstavniki te stro-
kovne zveze agitirali proti stavki. Se-
stanka pa se je udeležilo zelo malo
delavcev — niti 1000.

Svojo vlogo je pri zavlačevanju
stavke v Mariboru nedvomno odigral
tudi Hutter. On je imel od vseh indu-
strialcev na Slovenskem nedvomno
najbolje organizirano tovarno. Zaradi

tega je bil tudi najbolj konkurenčno
sposoben. Iz istega razloga je tudi
lahko nekoliko bolje plačeval delavce,
kot ostali industrialci. Sredi tridesetih
let pa je začela, kljub ugodnim carin-
skim predpisom, plahneti konjunktura
v tekstilni industriji, ki je bila takoj
v prvem desetletju po vojni zelo niz-
ka. Tudi na jugoslovanskem tekstil-
nem tržišču se je začel konkurenčni
boj. S tem, da je hotel Hutter izsiliti
od ostalih podjetnikov zvišanje plač
delavstvu, jih je nedvomno hotel na-
praviti manj konkurenčno sposobne in
za sebe nevarne. S tega stališča lahko
tolmačimo njegove »humane« gestje, ko
je svojim delavcem dal 3 dni plača-
nega dopusta, da bi se še oni solidari-
zirali s stavkajočimi delavci in pričeli
s stavko.

Nedvomno je veliko vlogo pri odla-
šanju stavke v Mariboru odigralo tudi
dejstvo, da so bili mariborski tekstilci
sploh bolj plačani kot ostali tekstilci
v Sloveniji in so bili, če že ne na
ravni, pa vsaj blizu tistih tarif, ki
jih je predvidevala kolektivna pogod-
ba.

Kljub vsemu pa so mariborske to-
varne 1. septembra začele stavkati. V
Mariboru in v okolici je stavkalo 18
tovarn, v katerih je bilo zaposlenih
okoli 4300 delavcev.

Maribor - Štajerski Manchester. 1936. leta je tu stavkalo 18 tekstilnih tovarn

Za zmago tekstilcev in gradbincev pred dvajsetimi leti je bila odločilna pomoč Partije

bodo zbrani vsi dokumenti in pričeva-
nja o njej.

V zvezi s stavko stavbincev leta 1936
ugotavlja Tomo Brejc v svojem član-
ku: »Še ena obletnica« v Ljudski pra-
vici štev. 129 z dne 3. julija 1956 med
drugim naslednje:

»Zmaga stavbincev junija 1936 je
bila rezultat velikih naporov in siste-
matičnega politično - organizacijskega
dela aktivna komunistov med gradbeni-
mi delavci. Od jeseni 1934 in skozi vse
leto 1935 so bili številni manjši se-
stanki in diskusije med stavbinci o
nujnosti lastne sindikalne organizaci-
je. Bilo je, kot že rečeno, tudi več
manjših prask in mezdskih spopadov
s posameznimi gradbenimi podjetji, v
katerih so se stavbinci pripravljali in
utrjevali za večji in odločilnejši boj
za svoje pravice. Novembra 1925 je
bilo prvo veliko javno zborovanje
stavbincev v Ljubljani. Od tega časa
je število organiziranih gradbenih de-
lavcev naglo naraščalo. Spomladi 1936
smo se priključili Zvezi gradbenih de-
lavcev Jugoslavije in ustanovili Pod-
zvezo za Slovenijo. Konec maja 1936
so bile končane vse priprave za stav-
ko, ki se je 4. junija t. l. začela in
tudi zmagovalno zaključila.

Ta zmaga je ohranila ves delavski
razred Slovenije, predvsem pa stav-
bince same. Kmalu za ljubljanskimi so
stavkali gradbeni delavci v Kranju,
Mariboru, na regulaciji Savinje v Cel-
lju, na gradnji železniške proge Se-
vnica—St. Janž, prve dni avgusta pa so
se odločili za stavko tudi gradbeni de-

lavci v Murski Soboti in okolici. V
tem kraju je bil boj najtežji. Tako
absolutne brezpravnosti delavcev ni
bilo nikjer drugod v Sloveniji. Ni bi-
lo niti redko pretepanje in branje
delavcev in delavk po stavbah. Do
kraja izkoriščani in brezpravni delav-
ci, ki v resnici niso imeli več kaj iz-
gubiti, so se za organizirano stavko
razmeroma lahko in hitro odločili, to-
da težko je bilo vzdržati. Nezaslišan
teror žandarmerije, ki je vdrla v
stanovanja stavkajočih, grozila z are-
tacijami in pretepanji, najpogostejše
provokacije podjetnikov in oblasti
so skušala zrahljati stavkovno disciplino.
Toda zaman. Tudi v Murski Soboti so
bili podjetniki primorani sprejeti ko-
lektivno pogodbo, ki je gradbenim de-
lavcem zagotovila boljše delovne po-
goje in zvišanje plač.

Važna pa so tudi navodila, ki jih je
Partija dajala javno preko svojega
legalnega tiska, predvsem preko
»Ljudske pravice«, ki sicer v času
stavke tekstilcev in stavbincev ni več
izhajala, ker je bila zatrta že spomla-
di 1936 prav zaradi svojega nenehne-
ga pozivanja, naj si delovno ljudstvo
samo kroji svojo usodo in če mu to
preprečujejo zakoni, naj jih »obide ali
pa zlomi«. Tako in nič drugače je ra-
zumelo tudi delovno ljudstvo članke
»Slovenska opozicija« v »Ljudski pra-
vici«, leto II. štev. 18 z dne 18. okto-
bra 1935, kjer je med drugim zapisano:
»Sedemnajstletna zgodovina v Jugosla-
viji je vsakemu dokazala, da je slo-
venski obstoj vezan na demokracijo.

Vozni red posebnih vlakov

MARIBORSKI VLAK:

odhod iz Maribora 3.40. uri
Pragerskega 4.00. uri
Celja 4.50. uri
Zidanega mosta 5.30. uri
prihod v Kranj 7.52. uri

LJUBLJANSKI VLAK:

Odhod iz Ljubljane 6.24. uri
Medvod 6.40. uri
Škofje Loke 6.55. uri
prihod v Kranj 7.16. uri

JESENISKI VLAK:

odhod z Jesenic 7.05. uri
prihod v Kranj 7.45. uri

PRIMORSKI VLAK:

odhod iz Novo Gorice 4.15. uri
Solkana 4.10. uri
Mosta na Soči 5.00. uri
Boh. Bistrice 6.10. uri
Boh. Bele 6.40. uri
Bleda 6.40. uri
Podkorena 6.55. uri
prihod v Kranj 8.05. uri

POVRATEK

MARIBORSKI VLAK:

odhod iz Kranja 16.10. uri
prihod v Maribor 20.05. uri
s postankom na istih postajah

LJUBLJANSKI VLAK:

odhod iz Kranja 18.27. uri
prihod v Ljubljano 20.05. uri
s postankom na istih postajah

PRIMORSKI VLAK:

odhod iz Kranja 16.34. uri
prihod v Novo Gorico 20.00. uri
s postankom na istih postajah

JESENISKI VLAK:

odhod iz Kranja 19.30. uri
prihod na Jesenice 20.35. uri
brez postanka na vmesnih postajah

PRIPOMBA: 1. Udeleženci iz Ptuja pridejo do Maribora oz. Pragerskega
s kamioni in je za njih preskrbljen prostor v vlaku.
2. Pri povratku imajo posebni vlaki postanke na istih posta-
jah kot ob prihodu v Kranj.

Glavna direkcija JDŽ je odobrila za prevoz po železnici ob pri-
liki proslavo 20. obletnice Velike tekstilne stavke Slovenije 50% po-
pust. Popust velja za vse razrede in vrste vlakov iz vseh postaj v
L.R. Sloveniji do Kranja in nazaj in to: v odhodu od 15. do 16. sep-
tembra in v povratku od 16. do 17. septembra 1956.

Udeleženci kupijo na vstopni postaji celo vozno karto do Kra-
nja, katera velja za brezplačni povratek s potrjenim obrazcem K-13,
ki ga tudi dobite na vstopni postaji, v Kranju pa je obrazec treba
potrditi v Informacijski pisarni na Koroški cesti ali prireditvenem
prostoru. Ob povratku obrazec K-12 žigosa tudi Železniška postaja v
Kranju. Pripravljalni odbor v Kranju priporoča udeležencem, naj po-
tujejo na skupinske objave.

STAVKA V PREBOLDU

ISTI DAN, torej 1. septembra, so
začeli stavkati tudi delavci v tovarni
Cosmanos današnji tekstilni tovarni v
Preboldu — v St. Pavlu pri Preboldu.

S tem je dosegla tekstilna stavka
Slovenije vrhunec. Stavkali so tek-
stilni delavci po vsej Gorenjski, v
Ljubljani, Celju in Mariboru. Po po-

datkih iz takratnih časopisov je stav-
kalo več kot 10.000 slovenskih tekstil-
cev. Po podatkih iz Zbornika doku-
mentarnega gradiva, ki je izšel ob
proslavi 20. obletnice stavke, je raz-
vidno, da jo stavkalo preko 8500 de-
lavcev.

Enotnost delavskega razreda v boju
za svoje pravice, ki se je v stavki
manifestirala, je bila osnova za enot-
nost vsega delovnega ljudstva. To se
je najbolje pokazalo pri dajanju po-
moči stavkajočim. Delavce-tekstilce so
podpirali vsi slovenskega naroda.
Tako se je med stavko skovala enotna
zveza delovnih ljudi, ki je pozneje
zrasla v močno napredno gibanje:
Ljudsko fronto, med vojno pa je našla
svoj odraz v enotni Osvobodilni fron-
ti slovenskega naroda, ki je zmago-
vito zaključila revolucijo.

Prav v tem je ogromen pomen ve-
like tekstilne stavke Slovenije.

S. B.

STAVKA JE KALILA DELAJSKI RAZRED

S tavkovni val v Sloveniji v letih
1935 in 1936 je razčlenil že Vito
Kraigher v »Sodobnosti«, leto VI.
štev. 1/2 stran 53—59.

Vito Kraigher je prav stavkovnemu
gibanju tekstilcev dal največje pri-
znanje. Njihov vztrajni in požrtvoval-
ni boj opisuje tako-le:

»Tekstilno delavstvo je v letih 1935
in 1936 odločno stopilo v boj za iz-
boljšanje nevzdržnih razmer. Doseglo
je to, česar do takrat ni doseglo de-
lavstvo nobene druge stroke v Slo-
veniji, kolektivno pogodbo za vso Slo-
venijo. Kolektivna pogodba ni idealna,
tudi mezde niso tiste, ki jih je zahte-
valo delavstvo, pogodba se tudi izi-
grava v večini podjetij, kar je vse po-
sledica tega, da je bilo tekstilno de-
lavstvo po dolgotrajni borbi na koncu
prepuščeno samo sebi, zapuščeno od
večine zastopnikov sindikalnih orga-
nizacij in oblasti ter je smatrati ko-
lektivno pogodbo po intervenciji zad-
nje bolj za diktat, kot pa za sklenjen
sporazum. Kljub temu pa se je polo-
žaj delavstva v tej industriji po stav-
ki izboljšal, dasi še mnogo premalo,
da bi ga mogli imenovati zadovoljlje-
ga. Kolikor je uspelo, dolguje tekstil-
no delavstvo to le svojem odločnemu
nastopu, ko je seglo v tej borbi po
najmodernejšem načinu stavke, ki se
ga je nekaj tednov prej prvo z uspe-
hom poslužilo francosko delavstvo —
stavke z zasedbo tovarn.

Prav gotovo so našemu delavstvu
koristile izkušnje francoskih delavcev,
ki jih omenja Vito Kraigher, pa tudi
španski, o katerih je obširno pisala
»Ljudska pravica«, toda še bolj kot te
izkušnje je bila odločilna podpora
Partije pri tem stavkovnem gibanju.
Illegalna pomoč Partije pri stavkah in
drugih akcijah v letih 1935 in 1936 je
bila tako raznolika in vsestranska, da
jo bo moč popolnoma osvetliti šele, ko

stvom in naprednimi kmeti v Spodnji
Savinjski dolini spleta v času stavke
v Preboldu ona velika vez, ki je v
času narodnoosvobodilne borbe rodila
sadove.

Tudi Mile Smolinsky (»Slovenski po-
ročevalec« štev. 133 z dne 5. junija
1956) izrečno poudarja važnost pomoči,
ki so jo stavkajočim nudili kmetje,
trgovci in obrtniki:

»Kmetje iz okoliških vasi so nam
celo z vozovi dovažali hrano, dokler
jim tega ni zabranila policija. Prav
tako kakor kmetje so nas najizdatne-
je podpirali tudi trgovci in obrtniki
ter delavci tistih tovarn, ki niso bile
v stavki. Ves mesec smo imeli hrane
toliko, da smo lahko vsem delavcem
vsak dan razdelili po tri redne in obil-
ne obroke in še dopoldansko in po-
poldansko malico povrhu. Z denarjem,
zbranim na isti način, pa smo vse čas
stavke izplačevali družinskim očetom
in materam polne mezde. Bili so de-
lavci in delavke, ki so govorili, da se
še nikoli v življenju niso tako dobro
hranili, kakor v času stavke. Takoj v
začetku stavke smo poslali tudi v so-
sedne tekstilne tovarne močno dele-
gacijo delavcev na kolesih, ki so kar
med delom prišli v tovarne ne ozira-
je se na mojstre in lastnike ter pozva-
li tamkajšnje delavstvo, naj se nam
pridruži v stavki. V tovarni Hribernik
v Tacnu smo s tem tudi uspeli in je
tudi tamkajšnje delavstvo stopilo v
stavko.

Solidarnostne akcije podeželskega
delovnega ljudstva ob stavkah pričajo,
da si je delavstvo pridobilo zve-
stega zaveznika. To pa je bil osnovni
in glavni uspeh Partije v boju — ne
samo proti kapitalističnim izkorišče-
valcem — temveč tudi proti protiljud-
skemu Stojadinović - Koroščevemu re-
žimu.

Ivan Kreft

LJUBO RAVNIKAR: PRAVICA (1934)

V začetku tridesetih let je število kranjskih visokošolcev, ki so študirali na ljubljanski univerzi, hitro naraščalo. Tudi to je bil eden izmed znakov, da je življenje starodavnega trgovskega in obrtniškega mesteca stopilo na novo pot. Stisnjeni mestni prostor na skali je bil v nekaj letih obkrožen s tovarnami in delavskimi naselji. Tovarniške sirene in stalno naraščajoče trume delavcev so dan za drem glasneje oznanjale, da se bliža konec cehovskemu zatišju.

Postalo je očitno, da moderna doba terja vedno več strokovno izobraženih ljudi, ki niso samo prekično izurjeni, ampak še primerno teoretsko podkovani. Za teoretični strokovni uk v tedanjem Kranju ni bilo kaj prida možnosti. Zato ni čudno, da so mnogi opravili v domačem kraju najprej

srednjo šolo in zatem odhajali na univerzo. Povečini so bili to otroci tistih malih obrtnikov, trgovcev, delavcev ter uslužbencev, ki niso smeli obremenjevati svojih tveganih proračunov. Mladi so se razmeram prilagodili po svoje. Ostajali so na domovih in so se v Ljubljano vozili po potrebi ter se tam zadrževali le v času največje zadrege. Tako je v mladem industrijskem kraju postopoma nastala dokaj močna plast visokošolcev, katere sta združevala isti družbeni položaj in soroden način življenja.

Ni čudno, da je v podeželskem industrijskem kraju živeča akademska mladina ob neposrednem stiku s stvarnostjo ostrila svoj čut za presojo socialne razvrstitve, ki jo nujno prinaša s seboj kapitalistično gospodarstvo. Preko podrtin mestnega obzidja

Akademska mladina in delavsko gibanje v Kranju

Stavka nas je vzpodbudila, da smo se dokopali do bogatih spoznanj

so jeli pljuskati prvi valovi porajajoče se razredne zavesti v meščansko sredino. Že na zunaj je bilo to do neke mere očitno. Socialna demokracija si je ustvarila svojo postojanko v stari meščanski hiši v Bleiweisovi ulici, klerikalni tabor je sam pohitel s snovanjem delavskih ustanov in je zgradil Delavski dom. Vsekrizem so nastavljale mreže delavskih zaupnikov in sindikatov, ki bi utegnili postati nevarni obstoječim družbenim razmeram.

Vse to živo dogajanje je študente naravnost sililo k razmišljanjem. Docela naravno je bilo, da je v spontano nastajajočih skupinah, ki so razpravljale o najbolj žgočih in vso družbo zadevajočih vprašanjih, vznikla misel o društvu oziroma klubu. Kaj naj bi bil smoter društva, je bilo vsem jasno.

Dve nalogi so pobudniki postavili na vidno mesto v programu. Prva je bila ostvareitev notranjega društvenega dela. Druga važna naloga je bilo poravnavanje kulturnega dolga, ki so ga občutili doraščajoči razumniki v kraju, kjer se je že preživljalo obdobje čitaniške idilike.

Na glavi statuta je bilo zapisano ime: Jugoslovansko akademsko društvo (JAD) Kranj. Skupnost je bila zasnovana zares demokratično, za srborite strankarje naravnost pohujljivo. V njem so se mogli in so se tudi včlanili vsi študentje iz Kranja ter okolice ne glede na politično oziroma

ideološko pripadnost. V prvem letu obstoja je kronika beležila še neko zanimivo posebnost: trem izvoljenim predsednikom je bila dodeljena vsakemu četrletna doba poslovanja. Tistikrat smo verjeli, da bo ta mali zgled komu v poduk.

Notranje delovanje se je v društvu naglo razmahnilo. Predavanja in razgovori o najrazličnejših predmetih so bili redno na programu. Posebna sekcija se je ukvarjala z načrtom za študij gospodarskega stanja na gojenjskem podeželju. Zelo pester in živahen je bil Stenski časopis, najbolj svobodna tribuna mnenj, kar si jih je bilo moč zamisliti. Tu ni bilo cenzorjev, ki bi drobnogledno reševali nazore in krivo presojali odkritostre izražene misli. Bili so seveda, kaj se je kasneje izkazalo, vohiljači; a ti so bili dolžni opravljati svoj posel potihem in za hrbtno tako, da se same tribune niso dotikali.

Drugo je bilo delovanje društva navzven. Najvidnejše se je izrazilo v Ljudski univerzi, ki jo je organizirala ter vodila društvena uprava. Predavanja vidnih slovenskih kulturnih delavcev so bila namenjena široki plastem ljudstva. Da bi se izognili vsem motnjam, ki bi utegnile zavirati obisk, smo jih prirejali na najbolj nevtralnih tleh, to je v gimnazijski telovadnici. Ponosni smo bili na to, da smo v kratkem času brez kričave propagande pridobili dokaj številno ter stalno publiko, ki so jo v precejšnji meri sestavljali delavci iz kranjskih tovarn. Led je bil prebit!

Kdo ve, kako bi potekalo delo visokošolskega društva naprej, če bi se lepega poletnega dne nenadoma ne oglasile tovarniške sirene v nekoliko nenavadnem času. Rezki alarmni zvoki so rezali ozračje in odjeknili v najbolj skritem kotičku mesta. Trdo so odsekale tuleče piščali: zob za zob! Takoj nato je potihnil trušč statev v tovarniških dvoranah, a ograde dveri so tokrat ostale zaprte; skoznje se niso vspale trume, kot je bilo to običajno na kraju delovnika. Ne le doli pod Gašteljem, na Loki, Gorenji Savi in drugod, ampak tudi v mestu je marsikatera roka zastala pri delu in marsikateri obraz je prebegnil vprašujoči pogled: kaj pa zdaj? Spopad družbenih razredov ima pač drugo vsebino in drugačne oblike kot velja to za običajne strankarske preklarije.

Razumljivo, da je dramatični razplet delavskega gibanja vžgal med študentsko mladino, enako kot med ljudmi vobče, trenja nazorov. Tuka

je bila resničnost kot na dlani in je ni bilo moč pretvarjati ali olepševati. V društvu so se razpredali razgovori ne samo o pravstveni upravičenosti stavkovnega gibanja, ampak tudi o nujnosti razrednega boja v kapitalističnem družbenem sistemu. Sprva je bila le peščica, ki se je odkrito postavila na stran proletariata. Večina je motrila razvoj dogodkov bolj iz daljave. Vendar jih je bilo med njimi vedno več, ki so z nezatajenimi simpatijami spremljali napore stavkajočih in hkrati že poizkušali doumeti bistvo socialnih naspotij v sodobnem svetu. Vsi klerikalno opredeljeni študentje so morali zapustiti društvo. Delo je bilo posledje vedno težje. V kranjski javnosti se je pojavilo vprašanje: komu je potrebno akademsko društvo?

Odgovor na zastavljeno vprašanje se je zakasnil. Najprepričljivejšo so dali mnogi kranjski visokošolci, ki so v odločilnem trenutku brez oklevanja prešli skupaj z ljudskimi množicami, razžaljenimi ter s čutom za naravno pravičnost prežetimi, v končni spopad z nasiljem.

Dr. Cenc Malovrh

Borbena umetnost

V sklopu proslav ob 20-letnici stavke tekstilnih delavcev je Klub likovnih delavcev pripravil v stalnih razstavnih prostorih v Prešernovi hiši slikarsko razstavo pod geslom »Naredna tematika v slovenskem slikarstvu med obema vojnoma«. Razstava izpričuje, kako v tem času tudi slovenski likovni umetnik ni živel pod steklenim poveznikom čiste umetnosti, ampak je posegel v življenje, se udeleževal borbe za pravičnejši družbeni red in intenzivno občutil tegobe in krivice, ki so tedaj tlačile delovno ljudstvo.

Na razstavi prevladuje grafika. Številčno največji del razstavljenih listov je prispeval **Ljubo Ravnikar**. Njegova dela s poudarjeno borbena tematiko so nastala v letih 1933 do 1936, torej prav v času in razmerah, ki so izzvale veliko tekstilno stavko. Poleg Ravnikarja razstavlja **Maksim Sedej** svojo mapo »Predmestje«. Dalje so razstavljeni grafični listi **Božidarja Jakea** z motivi iz jeseniške martinarne ter nekaj satiričnih obtožb **Hinka Smrekarja**, ki je svojo neizprosno resničnost plačal z lastnim življenjem.

F. B.

Gledališčniki iz Maribora so obiskali Kranj

Med uvodne prireditve v počastitev 20. obletnice velike tekstilne stavke Slovenije v Kranju sodi gostovanje ansambla SNG iz Maribora v PG v Kranju.

V soboto je v opoldanskih urah prišel iz Maribora ansambel Slovenskega narodnega gledališča pod vodstvom upravnika tovariša Segule in umetniškega vodje Jara Dolarja. Na kranjski železniški postaji so goste pričakali člani PG. Po prihodu v gledališko avlo jih je pozdravil direktor gledališča, tovariš Lojze Gostiša, medtem ko se je v imenu gostov zahvalil za sprejem upravnika SNG Maribor, tovariš Segula. — Po sprejemu so gostje položili venec na Prešernov spomenik in

obiskali njegov grob, kjer se je dramaturg mariborskega gledališča oddolžil spominu velikega pesnika s kratkim nagovorom.

Obisk popoldanske in večerne uprizoritve Patrickove komedije »Vroča kri« je bil več kot zadovoljiv. Ob zaključku popoldanske predstave sta izmenjala nagovore: v imenu sindikata tovarne »Iskra« tovariš Dežman, v imenu SNG Maribor pa se je zahvalil umetniški vodja, tovariš Dolar.

Večerni predstavi je sledila majhna slovesnost. Ob tej priliki je dramaturg PG tovariš Rado Jan čestital gostom k uspehu in hkrati izrazil željo, da bi se stiki med obema gledališčema v

bodoče še poglobili, in da bi bila gostovanja pogostejša.

V imenu Sveta za prosveto in kulturo OLO in pripravljalnega odbora za proslave stavke, se je zahvalil tovariš Rudi Balderman, v imenu Društva dramskih umetnikov, članica PG, Vera Kalanova in v imenu sindikata gledališča, tovariš Lado Stiglic.

Kritično oceno uprizoritve Patrick: »Vroča kri« bomo objavili v prihodnji petkovi številki našega lista.

S.

Otvoritev razstave v Radovljici

V okviru počastitve 20-letnice Velike tekstilne stavke je bila v bivših prostorih Graščine v Radovljici otvorjena zgodovinska razstava. Odprl jo je predsednik KSS tov. Slavko Lipuš, ki je dejal, da je njen glavni namen, obuditi spomin na tedanje delo in življenje našega delavca ter njegov razvoj.

Razstavo je organizirala Socialistična zveza s sodelovanjem tovarn »Veriga«, »Plamen« Kropa, tovarna »Pletenin in nogavic« Lesce, »Sukna« Zapuže, Tkalnice Otoče ter DPD »Svoboda« Lesce.

Skrbno pripravljena razstava prikazuje razne posnetke in spomine s stavk po tovarnah. Z dokumentarnim gradivom je prikazana politična zavest in borbenost delavcev med NOB, z raznimi diagrami pa razvoj in napredek posameznih podjetij.

Otvoritvi razstave so prisostvovali zastopniki oblasti in podjetij.

—ri—

KUD »Janko Krmelj« v novi sezoni

Kulturno - umetniško društvo »Janko Krmelj« Reteče je začelo sezono 1956/57 z uprizoritvijo dveh spevoiger, in sicer: »Kovačev študent« in »Večer na vasi«. Nastopili so sami mladi fantje in dekleta. Na nastop so se pripravljali 3 mesece. Trud, ki so ga vložili v delo, ni bil zaman. Občinstvo jih je bogato nagradilo s priznanjem, pri nedeljski predstavi celo pri odprti sceni.

Vsekakor moramo priznati, da so dobri pevci, ki bi pod strokovnim vodstvom prav gotovo dosegli še lepše uspehe. Najboljši so bili množični prizori, ki jih je odlikovala zares ubrana pesem moškega okteta v »Kovačevem študentu« in mešanega zbora v igri »Večer na vasi«. V solo petju sicer niso bili tako uspešni — najboljši je bil pač študent, ki je s svojim lepim glasom osvojil občinstvo, vendar pa ostale pevce opravičuje dejstvo, da so

večinoma vsi prvič nastopali v takšnih vlogah. Izvajalce na odru je spremljal domači orkester, ki sicer ni bil popoln, kar pa še ni vzrok za razvrednotenje njegovih prizadevanj.

Manj uspešna je bila igra igralcev. Kazno je, da so režiser in izvajalci posvetili vso pozornost pri študiju predvsem petju, pri tem pa so zanemarili igro, kar se je odražalo v izvajanju. Omeniti moramo, da je bil to pravzaprav prvi poizkus izvajanja spevoiger na našem odru, zato moramo to izvedbo ovrednotiti s pozitivno oceno.

Priznanje za opravljeno delo zasluži predvsem režiser in dirigent, pa tudi vsi ostali, ki so sodelovali pri izvedbi.

Minulo nedeljo so uspešno gostovali v zadrudnem domu v Pirničah pri Medvodah.

Znani slovenski pisatelj Anton Ingolič je v obširnem romanu z naslovom »Stavka« orisal dogodke iz dobe velike tekstilne stavke, kakor so se odigrali v neki mariborski tekstilni tovarni. V naslednjem priobčujemo iz tega romana dvojce krajših odlomkov.

Ko sta se čez nekaj dni izmenjali dopoldanska in popoldanska izmena, se je med prihajajočimi in odhajajočimi delavci nenadoma raznesla vest, da je delavstvo vseh tekstilnih tovarn v Kranju stopilo v stavko. Ni ga bilo delavca, pa naj je bil še tak omahlivec, bojazljivec in celo nemur — poslušen svojim velikim in malim vodjem — ki se ob tej vesti ne bi bil vznemiril. Vsi, ki so pazljivo zasledovali, kar se je zadnji čas dogajalo v domači tovarni — in to je bila velika večina — so ob tej vesti govorili na glas, kar so se še prejšnji dan pogovarjali samo doma med štirimi stenami in le z najbolj zanesljivimi znanci in prijatelji. Oni, ki so že doslej vzpodbujali delavstvo k odporu, pa so goreli od bojaželjnosti.

»Kranjčani so pogumnejši, kakor smo mi!« je dejal Trglavčnik svojim tovarišem - barvarjem, med katerimi je bil tudi Kališnik, ko so si umivali roke in prali po končanem delu s sebe barve in jedke kisline. »Nam bi lahko odri Wolfi ne samo eno kožo, kar dve, tri in še ne bi ganili!«

»Pravijo, da je v Kranju delavstvo še slabše plačano, kakor smo mi!« je rekel Kališnik, ki ga je zbudila Trglavčnikova pripomba.

»Nič slabše ni, kakor je pri nas!« ga

je zavrnil stari barvar. »Mezde so iste. Ker pa mi delamo v tehle hlevih — takšne tovarne sploh ni na vsem božjem svetu — so v resnici naše mezde nižje. Čas je, da tudi mi udarimo. Kaj delegacije in resolucije, kaj prošnje in pritožbe, delavec ima samo eno orožje zoper tovarnarja: stavko!«

»Naši bodo morali nekaj ukreniti,« je dejal nekdo drugi, se okrenil h Kališniku, ki se je že odpravljal, in nadaljeval. »Kališnik, tvoja žena bo že vedela, kaj je treba storiti.«

Kališnik ni nič rekel; odšel je molče.

Na dvorišču je bilo še živahneje.

»V Kranju zahtevajo kolektivno pogodbo, zvišanje minimalne meze, plačane ure čakanja pri strojih in osemurnik v vseh obratih!« je razlagal Koren večji grupi, ki je stala sredi dvorišča. »Ljudje, ali niso to tudi naše zahteve?«

»Seveda, to zahtevamo tudi mi!« jih je nekaj hkrati pritrdilo.

»Zahtevamo že, vendar kako?« se je razvnel Koren. »Komaj da spravimo k Wolfu kako delegacijo, Kranj nam je dal vzgled: tam stroji stojijo in bodo stali, dokler ne bodo tovarnarji izpolnili delavskih zahtev. Tako govorijo delavec s tovarnarjem!«

»Maribor se mora pridružiti Kran-

nju!« je vzkliknil Potočnik, ko je opazil na obrazih okoli stoječih tiho pri-trjevanje Korenu, a tudi strah. Vedel je, da je treba krepke besede, pa bo strah splahnil in borba, ki jo je vsak posameznik boril v sebi, se bo končala z zmago. »Ne samo mi tu pri Wolfu, delavstvo vseh mariborskih tekstilnih tovarn mora stopiti v stav-

ANTON INGOLIČ STAVKA

ko! S tem podpremo Kranjčane in tudi sami si bom priborili to, kar zahtevamo!«

Kališnica je šla po trati vzdolž plota. Stražarji so bili na svojih mestih. Po dva in dva sta ležala v travi in se tiho pogovarjala ali pa molčela kadila. Na ulici onstran plota ni bilo žive duše. Okna hiš na oni strani so bila že temna.

Ce znajo delati, bodo znali tudi stavkati, je šlo skozi Kališničine misli, ko je odhajala proti tovarniškim zgradbam, ki so bile videti zdaj, ko ni bilo iz njih slišati najmanjšega glasu, še bolj zapuščene in odurne. Prvo in drugo je vendar tesno povezano,

toda doslej na to drugo niso mislili. Mislili so samo, koliko sto in koliko tisoč metrov blaga bodo Wolfom vtakali. Res je že čas, da mislijo tudi na to, kaj bodo Wolfi njim dali za njihovo delo. In če jim ne dajo dovolj, je skrajni čas, da so jim napovedali stavko in jih prisilijo, da bodo tudi Wolfi mislili na delavce, ne pa samo na svoje dobičke. Seveda, delavceve roke so ustvarjene za delo, dela so vajene od otroških let, mirovanje pa jim je tuje. Zato so mnogi delavci popoldne hodili po dvorišču in tavalj skozi obrate, kakor da bi kaj izgubili. Še bolj čudno je bilo njej sami. Namesto da bi poslušala ukaze mojstrov in nadmojstrov, jih je sama dajala, ne morda za en oddelek, za en obrat, marveč za vso tovarno, za vseh tisoč delavcev. Pri tem je pozabljala na vse ostalo. Celotno, kar jo je zadnji čas tako grizlo: kakšen smisel ima življenje s Simonom in kaj naj počne z Berto. V njenih mislih in čustvih je bila na prvem mestu stavka.

V tkalnicah je bila tema. Pred vhodom so stale straže. Znotraj ni bilo nikogar. Tudi nekateri drugi obrati, kjer so bila ta cementna in kjer je stal stroj pri stroju, so bili zaklenjeni in temni. V predilnicah in pripravljalnicah pa je gorelo nekaj luči.

Kališnica je stopila v predilnico sel-faktorjev. V velikem prostoru je vladal polmrak. Le tu in tam je gorela kaka luč. Prostor je bil videti večji

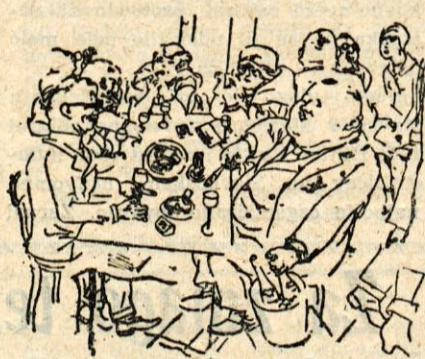
kakor navadno, oboki so bili nizki, kot v kaki kleti. Na tleh med stroji so spale predice tretje izmene in delavke, ki zvečer niso odšle domov. Nekaj deklet in žensk si je prineslo od doma odeje in celo blazine, one, ki so prišle od daleč, pa so spale kar na golih deskah, ki so bile položene pred stroji, le ta in ona je imela pod seboj vrečo, ki jo je staknila kdo ve kje. Kališnica je šla previdno med njimi. Tu in tam se je katera zdrnila, vprašala, kaj je, ko pa je videla Kališnico, je spet zaspala. Posebno ženske iz tretje izmene so rahlo spale, saj v tem času niso bile navajene spat.

Kališnica je še pogledala v predilnico prstančevih strojev. Tu so spali moški. Večinoma na golih tleh. Spali so trdneje kot ženske.

Zadovoljna se je vrnila na dvorišče. Vse je bilo kakor treba.

Da, stavka je v trdnih rokah, tu pri Wolfih, pa tudi v ostalih tovarnah. Vedela je, da stavko vodi pravzaprav Boštjan s svojimi prijatelji, da jo vodi Komunistična partija. Ne samo v Mariboru, v vsej Sloveniji. V Mariboru stoji delo v vseh tovarnah razen pri Rieglerju, a tudi Rieglerjevi bodo vsak čas v stavki, v Kranju ne dela niti ena tovarna, stavkajo pa tudi tekstilci v Skofji Loki in Trzinu. Petnajst tisoč tekstilcev je ustavilo delo, tovarn pa ni zapustilo! To je mogla izvesti samo takšna organizacija, kakor je Partija.

Žalostna primerjava

GEORGE GROSZ: Blagoslov dela

KÄTHE KOLLWITZ: Kruha

Po partizanskih poteh v Kumrovec

Priprave za partizanski pohod in IV. zlet Zdrženja tabornikov v Kumrovcu so bile zaključene. Na izhodiščnih točkah, od katerih bodo taborniški odredi odšli v Kumrovec, so se že začeli zbirati prvi taborniki. Med prvimi so odšli na pot taborniki iz Celja in Hrastnika, ki so tvorili tako imenovano XIV. divizijo ter taborniki iz Novega mesta. Njihova pot je bila dolga, zato so odšli že nekaj dni prej kot ostali.

Cilj prvega dne pohoda je bil trg Kozje. Ko se je dolga vrsta tabornikov raztegnila, si lahko videl, koliko nas je. Sprejeli slovenska zastava, obdana z dvema taborniškima praporoma, za njim pa najprej mladi taborniki družin »Skalni tabori« iz Domžal, nato pa dolga vrsta ljubljanskih tabornikov. Zeja nas je začela mučiti, sonce je pripekalo vedno bolj. V prvi vasi na hribu smo si ogledali zidnico in že nam je domačin napolnil polič z moštom. Prebivalci teh krajev so nas povsod toplo sprejeli in želeli vedeti, kdo smo. Čudili so se pogumu mladih tabornikov, ki so krepko prenašali težko pot, nekateri še celo s težkimi nahrbtniki.

Popoldan smo prispeli v Raštanj, kjer kopljejo premoč. Popoldan se je že nagibal k večeru, ko smo bili še daleč od Kozje. Noč nas je ujela na Vetrniku, od koder smo se po strmi poti spustili v Kozje.

Pred trgom smo se postavili v vrsto in vkorakali v Kozje, kjer so bili na glavnem trgu že postrojeni udeleženci XIV. divizije in primorskega odreda. Naš odred je pozdravil komandant bivše XIV. divizije. Prijazni vaščani iz Kozje so za sprejem postavili mlaje in izobesili zastave. Vaščani so nas povabili na pravi partizanski go-laz, nakar smo se vsi taborniki skupno z domačini zbrali ob velikem krenu, kjer je bil miting. Star partizan iz Kozje je pripovedoval o junaških borbah borcev XIV. divizije, ki se je borila v teh krajih. Kmalu pa nas je pregнал dež in utrujeni smo legli v senikih.

Prebudili smo se v meglenem jutru. Odšli smo proti Trepč in se ustavili pri hiši Karla Kolara, stricu tov. Tita. Stari Karl nam je pripovedoval o resnih in veselih dogodivljajih tovariša Tita. Pred odhodom smo stricu Kolaru poklonili skromno darilo in zapeli nekaj partizanskih pesmi. S trikratnim »hura« se je odred poslovil in krenil proti Kumrovcu in kmalu smo zagledali prijazno zagorsko pokrajino z Bistrico ob Sotli in Kumrovcem v daljavi. Tu ob reki Sotli grade naši vojaki železniško progo, ki bo povezala te kraje z ostalim svetom.

Tako smo taborniki hodili po poteh, ki so partizane pripeljale v svobodo.

TINE BOLHAR

Triglav : Partizan Domžale 54:51 (23:17)

V nedeljo je bila v Kranju prvenstvena košarkarska tekma I. slovenske lige med Partizanom iz Domžal in domačim Triglavom. Igra je bila borbeno in napeta posebno v II. polčasu, ko sta se moštvi večkrat menjavali v vodstvu. Pri gostih sta dala največ košev Grandovec in Orehar, pri domačih pa je bil najuspešnejši Drago Petrič.

V predtekmi je A ekipa mladincev Triglava premagala B ekipo z rezultatom 26:19.

Delo Ljudske tehnike na Golniku

Novoustanovljeno Društvo ljudske tehnike na Golniku je v nedeljo priredilo v počastitev 10. obletnice ljudske tehnike, 100-letnice rojstva Nikole Tesle in 20-letnice velike tekstilne stavke Slovenije obsežen program, na katerem so sodelovali motoristi iz Kranja, Cerklj, Tržiča in Golnika, kolesarji iz Gorič, Seničnega in Golnika ter DPD »Svoboda« z Jesenic.

Dopoldne je bilo tekmovalje motoristov, biciklistov, pionirjev in pionirk, ki so tekmovali na skirojih. Motoristi so se pomerili v ocenjevalni 25 kilometrov dolgi vožnji na progi Golnik—Tenetiš—Duple—Križe—Golnik. Nastopilo je 18 vozačev, ki so dosegli naslednje rezultate: Maks Ošabnik, Tržič (31.11 min.), Lazo Božič, Golnik (31.18).

Jeseniški šahisti uspešni

Pred dnevi je bil na Jesenicah zaključen šahovski turnir z 12 udeleženci, na katerem je dosegel: 1. mesto Krajnik (10,5), 2. Lakota (9,5), 3. Simonovič (8,5) in 4. Špeh (8,5). — Na turnirju so dosegli prvi trije normo za drugokategornika. V juljskem brzopoteznem turnirju pa so dosegli Krajnik 7,5, Korošec 7, Jan 6 in Štrumbli 6 točk, medtem ko v avgustovem turnirju Korošec 8, Jan 8, Krajnik 7 in Štrumbli 7 točk. V brzopoteznem nagradnem turnirju s 14 udeleženci pa so zmagali Trampuž, Borštnik, Vavpo-tič, Benedičič in Roblek.

U.

Ali bo prišlo na Jesenicah do preseljevanja?

Čuden naslov in vendar opravičen. Kaj takega se na Jesenicah res utegne zgoditi. Pred seboj imam namreč dopis jeseniške železarnice, ki ga je ta poslala stanovanjski komisiji pri Občinskem ljudskem odboru. Podpisal ga je sekretar podjetja. V njem so podjetje sklicuje na 26. člen Uredbe o upravljanju stanovanjskih hiš in prilaga spisek ljudi, ki naj bi

jih izselili iz stanovanj. Med njimi je 24 upokojencev, ki so prenehali delovno razmerje z Železarno. V opravičilo je v dopisu navedeno, da je ta ukrep potreben zaradi pomanjkanja stanovanj in resne problematike (podčrtal pisec) v zvezi z njihovim strokovnim in tehničnim kadrom. V drugem delu dopisa pa je med drugim rečeno: »Prosim vas, da ukrenete vse potrebno za sodno odpoved stanovanj imenovanim bivšim našim delavcem in uslužbencem in nam omogočite, da njihova stanovanja uporabimo za člano našega delovnega kolektiva. Po sodni odpovedi podvzemite vse potrebno ukrepe, da bodo stanovanja dejansko izpraznjena in o vselitvi strank se posvetujete z nami.

Prilagam vam tudi spisek naših upokojencev ter vam predlagamo, da v kolikor kdo od ožjega sorodstva stanuje z njimi skupaj in dela v kolektivu, naj se stanovanje prepíše na dotičnega, če pa, ni nobeden zaposlen, potem rešujte kakor je navedeno zgoraj.

Komentar k temu skoraj ni potreben. Ker pa se na takšnim odnosom podjetja do nekdanjih uslužbencev

Strokovni tečaj Ljudske univerze na Jesenicah

Zadnja leta je organizirala Ljudska univerza Jesenice strojeopisni in stre-nografski tečaj ter tečaj nemškega, angleškega in francoskega jezika. Četudi pouk na šolah še ni pričel, je zanimanje tečajnikov za te tečaje zelo veliko. Vse kaže, da se bo prijavi-lo nekaj sto tečajnikov.

Iz stavke lesnih delavcev v Loki

Na račun bede je koval bogastvo

Podjetnik Dolenc se ni ogibal podlih ovadb in postopkov, samo da bi nagrabil čim več premoženja

Istočasno ko so v letu 1936. stavkali slovenski tekstilci, so stavkali tudi delavci lesnih podjetij Dolenc in Heinrichar v Skofji Loki. Pravzaprav je stavka pri Dolencu izbruhnila že 13. avgusta, ker je Dolenc odpustil 15 delavcev. Predstavniki Zveze lesnih delavcev, katere član je bila večina delavcev, so se pogajali na okrajnem glavarstvu z zastopniki podjetja, da bi podjetje preključilo odpoved. Ker pa niso ničesar dosegli, so stopili v stavko. Čez 10 dni so se jim pridru-žili iz solidarnosti še Heinricharjevi delavci.

Dolenc je na vse načine hotel prisiliti delavce, da prenehajo stavkati. Pri tem se ni ogibal niti najbolj podlih postopkov. Pri srezkem načelstvu in na žandarmeriji je ova-ljal ljudi in hujškal oblast, naj po-zare najrevolucionarnejše delavce. Vsi dokumenti iz okrajnega glavarstva, občine in žandarmerije iz te stavke, so ohranjeni v Državnem arhivu Slo-venije. Zato lahko posredujemo nekaj najbolj značilnih, ki bodo hkrati po-kazali, kakšna je bila fiziognomija predvojnega izkoriščevalca na sploh.

Tako navaja med drugim Dolenc v prijavi (kot je imenoval on ovadbe delavcev) z dne 18. avgusta naslednje: »Delavci so izjavili, da ne puste ni-kogar naprej in se nato vlegli pred vrata Miklavca Janez in Čarman Ma-rija, ostali pa so posedli pred vrata in tako pod različni psovskami in gro-znjami preprečili vohod na skladišče. (Ta dan je skladiščnik Franc Polja-nec hotel namreč z vozniki prepelja-ti rezan les na postajo — op. pisca.) Tudi ko so intervenirali orožniki pod vodstvom narednika g. Krajnerja, se situacija ni izboljšala, ker so stavka-joči izjavili, da se lahko pelje naprej le preko njim. Dolenc je torej obsojal ljudi, ki so hoteli na vsak način do-seči, da se prekličijo odpoved 15 delav-cem in so zato izpostavili nevarnosti celo svoja življenja!

Dolenc o tem seveda ni hotel nič-

zgražati sleherni občan, četudi ni pri-zadet, mislim da je prav, če zapišem nekaj vrstic več.

Predvsem se mi zdi ta ukrep popol-noma asocialen in družbeno škodljiv ter bi ga lahko mirno primerjal z odnosi kapitalistov do delavcev v sta-ri Jugoslaviji in še prej. Kdor je ta-krat prenehal delati v tovarni, je mor-al zapustiti tudi njeno stanovanje.

Danes, v socialistični družbeni uredit-vi pa bi do česa podobnega ne smelo priti. To bi morali upoštevati v prvi vrsti ljudje, ki veljajo za politično precej razgledane in ki so zaposleni na odgovornih mestih. Take pobude večajo prepah med tovarno in obči-no. Pri vsem tem bi bilo treba upo-števati tudi dejstvo, da je mnogo ljudi zapustilo tovarno, ker jih je družba potrebovala drugod. Bili so

premeščeni na odgovornejša mesta in podobno. Tako bi to preseljevanje do-lelelo celo predsednika občine ter šte-vilne prosvetne in zdravstvene delav-ce.

Pravzaprav je vse to nesmisel in če bi do preseljevanja prišlo, bi bil edini rezultat ta, da bi imeli ljudje ogromno stroškov in škode, pridobili pa ne bi niti enega kvadratnega me-tra stanovanjskega prostora več. V spisku Železarnice je navedenih 79 strank, ki naj bi jih preselili. Iz po-datkov, ki jih je zbrala stanovanjska komisija, je razvidno, da stanuje v občinskih stanovanjih več kot 100 druž-in, katerih svojci so zaposleni v Že-lezarni.

Posebno prizadene človeka zadnji odstavek, ki govori o upokojencih. Ti so delali vso življenje v tovarni, da-nes, ko ji niso več potrebni, pa jih mečejo iz stanovanj. Le čemu jim pod-jetje prireja razne jubilejne proslave in jih obdaruje, če ob takih prilož-nostih pozablja nanje in jim greni jesen življenja.

Ob koncu bi povedal le še to, naj bi v Železarni raje temeljiteje raz-pravljali in reševali svoje notranje probleme, da ne bi imeli toliko po-begov, intrigantstva in vrste drugih slabosti, ki zastrupljajo kolektiv in širšo okolico. Stanovanjska in druga vprašanja naj prepustijo reševati lju-dem, ki so za to izvoljeni v razne od-bore in komisije.

J. PODOBNIK

Inozemska pomoč v živilih

Jugoslovanski Rdeči križ prejme od amer. naroda ZDA preko Svetovnega sveta cerkva in Luteranske svetovne pomoči večjo količino živil. Slovenija bo dobila za obdobje od junija 1956 do januarja 1957 okoli 400 vagonov ži-vil in sicer: mleko v prahu, sir, pše-nično moko, koruzno moko, riž in fi-žol.

Prvi transport živil je prispel na Re-ko 12. t. m. Pomoč bo prihajala po-stopoma in Ekspozitura Centralnega odbora JRK na Reki bo odpremljala vagonске pošiljke okrajnim odborom Rdečega križa, manjše pošiljke pa pre-ko Glavnega odbora RKS.

Za pravilno razdeljevanje te pomoči so ustanovljeni pri Glavnem odboru RKS ter pri okrajnih in občinskih odborih RKS koordinacijski odbori za razdeljevanje živil. Odbore vodi RK in so v njih predstavniki ljudskih od-borov ter političnih in družbenih or-ganizacij.

Največjo odgovornost za pravilno razdeljevanje pomoči bodo imele osn. organizacije RK, S sodelovanjem druž-benih in polit. organizacij ter ljudskih odborov morajo napraviti seznam vseh socialno ogroženih poedincev in dru-žin.

Pomoč je brezplačna. Tudi prevoz po železnici od Reke do občinskih od-borov RK, ki so ob železnici, je brez-plačen. Plačati se mora zavarovanje po železnici, tovarni listi in pretovar-janje. Nadaljnja odpreda do občin, ki niso ob železnici, ter do osnovnih or-ganizacij RK je vezana s stroški, ki naj bi jih krili okrajni oziroma občinski ljudski odbori, množične organiza-cije in koristniki sami.

Sezona je pred durmi

Nekaj misli o delu KUD »Valentin Kokalj« Visoko

Jesen je blizu in na duri bo potrkala zima: čas, v katerem je kulturno živ-ljenje na vasi najbolj razgibano. Kul-turno - umetniška društva si pripra-vijo program za svoje delo že jeseni, tako da nimajo med sezono, ko je izo-braževalno - umetniško delo v polnem teku skrbi, kaj bodo igrali, kakšna predavanja bodo pripravili.

Kako daleč pa je v tem pogledu kulturno - umetniško društvo »Valen-tin Kokalj« Visoko? — To društvo ima za tako veliko vas kot je Visoko, kar precej članov, ki z vneto sodelujejo zlasti v dramski sekciji (kar je zna-čilno za podeželska društva; drugim sekcijam navadno primanjkuje vodil-ni kader). Da je to res, dokazujejo pre-tlekle sezone, v katerih je dramska sekcija naštudirala precej zahtevnih dramskih del.

Razen izobraževalnega dela je bila v tem društvu v pretekli sezoni raz-gibana tudi gradbena dejavnost. V za-družnem domu, kjer ima to društvo svoje prostore, so dogradili sobe pod odrom. Te prostore so dogradili delo-

ma s prostovoljnimi delom, priskočila pa jim je na pomoč tudi Zveza pro-svetnih društev. Zal so te sobe še ne-opremljene. Tudi knjižnica, ki je v teh neustreznih in neopremljenih pro-sporih, dobro uspeva. Ima kar precej zvestih bralcev, zlasti med mladino. Najraje segajo po romanih, pa tudi

strokovnih knjig ne zanemarjajo. Na sezono, ki je pred durmi, se dru-štvo skrbno pripravlja. Se pred pri-četkom sezone so sklenili adaptirati dvorano. Dramska sekcija ima pro-gram že sestavljen. V kratkem bodo pričeli študirati mladinsko igro Pavla Golie »Uboga Ančka«.

Zanikrnost na železniški postaji v Mojstrani

V Gornjesavski dolini sta Mojstra-na in Kranjska gora najvažnejši že-lezniški postaji, zlasti za turizem. Med-tem ko ima Kranjska gora več letovi-ščarjev, je Mojstrana važna z ozirom na izstopanje številnih turistov — do-mačih in tujih. Sicer lepo urejeni že-lezniški kolodvor v Mojstrani, ima že nekaj tednov veliko pomanjkljivost. Kolodvor je namreč brez vode. Ni pa ta pomanjkljivost važna le zaradi pit-ne vode, temveč tudi zaradi neuporab-nega stranišča. Domači in tuji turisti

morajo zategadelj iskati »zavetje« v prosti naravi.

Ali železniška uprava nima sredstev, da bi dala popraviti motorno črpalko za vodo, ki je pokvarjena? — Tudi številni prebivalci Mojstrane in okoli-ce, ki se vozimo na Jesenice na delo, imamo pravico do pitne vode in do higienso urejenega stranišča na naši železniški postaji, zato upamo, da se popravilo, odnosno nabava novega mo-torja, ne bo zavlekla v nedogled.

Mojstrančan

Iz stavke lesnih delavcev v Loki

Na račun bede je koval bogastvo

Podjetnik Dolenc se ni ogibal podlih ovadb in postopkov, samo da bi nagrabil čim več premoženja

V drugačnem tonu. Zahteval ni več samo izpraznitve obratov, marveč are-tacijo delavcev, ki so obrate zasedli. 31. avgusta je pisal: »Dodatno k naši prijavi od 29. t. m. sporočamo in pri-javljamo še naslednji slučaj, ki se je dogodil danes po 14. uri.« Nato opi-suje, da delavci niso pustili v obrat Franca Poljanca in da so ga, ko je le-ta nasilno vdrl v obrat, delavci prav tako s silo odstranili. Nato pri-stavlja: »Predlagam, da p. n. Srezko načelstvo nemudoma postopa v smislu

da v državi, nadalje § 154 in 250 k. z. ter § 129 k. z. ker se isti na poziv ob-lasti do danes še niso razšli, proti vsem postopa po zakonu, predvsem pa, da se v svrhu življenjske zaštite naših uslužbencev nujno in takoj aretirajo in zaprejo najhujši teroristi, t. j. Ho-man Gašper, Benedičič Janez, Čarman Marija, Gorjanc Lovro in Stupnikar Janez.

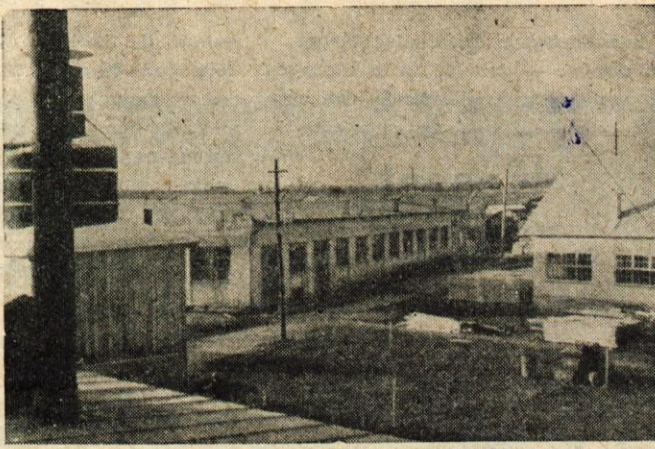
Stavka loških delavcev — ki je bi-la prav tako kot stavka slovenskih tekstilcev s silo zadušena — je zani-

zakona ter da se takoj aretirajo in za-pro največji nasilneži, ki so zagre-šili že največ nasilja in deliktov, to so: Čarman Marija, Jurman Marija, Sešek Ivana, Homan Gašperja in Ber-toncelj Andreja.

1. septembra spet piše: »...prosim in predlagam, da se v smislu člena 18. zakona o zaštiti javne varnosti in re-

ativ detail iz boja vseh delovnih lju-di v predvojni Jugoslaviji proti vse-moči kapitala. V pohlepu po čim več-jem profitu, kapitalistom — v kon-kretnem primeru Dolencu — nobena stvar ni bila odveč in noben postopek ni bil prekrut. Na račun bede so ko-vali bogastvo samo zase.

Del objektov podjetja LIP »Jelovica« v Skofji Loki

iz velike tekstilne staoke

»Bolj na ono stran leži vas, ki se ji pravi Butale. Butalci so gadje... Tako nekako začne zgodba o vrlih Butalcih, ki so bojda tako »brihtni«, da jim kar škoduje.

Pomislite, kakšno presenečenje! — Pred dnevi sem dobil pismo iz Srednjih Butal (tam so še posebno »brihtni«); pisal mi je neki Pavliha Izdihnil. Sodim, da je zelo goreč vernik, saj se v pismu na vse pretege repenči zavoljo bodic v zadnji številki našega lista. — Dragi bralci — gotovo se še spominjate sličic z Brezji!

Ne bilo bi prav, če bi molčal; zato pa, dragi Butalec in ostali verniki, ki negodujete zaradi mojega »napada na vero«, prisluhnite besedam, potlej si pa pošteno izprašajte vesti!

Moj vrli Butalec, očitaš mi, čemu sem se spotaknil od romarice, ki so hitele na Brezje. Prav — ne bom tajil. Nič grobega ni bilo v tem. Vidiš, udaril si me po levem licu. Čemu? Zavoljo romaric? Prav! — Rek v sv. pismu pravi: Če te kdo udari po levem licu, nastavi mu še desnega! — Glej, Butalec — desno lice ti nastavljam! Udaril, kar udari, če si upaš! Udaril bi, pa si ne upaš! — Tako, zdaj pa zamenjaj vlogo! Zdaj boš pa ti držal in jaz tepel (kakor pri »rihtarju«).

Sila slab spomin imaš, da se spominjaš le romaric. Kar pobrašaj po močganih in se spomni, da sem Tvoje romarice, ki se jih tako krčevito oklepaš, vpletel le v kramljanje. Tudi sladoledarja lahko mirne duše izpustiva, ker utegneva najti zanimivejšo temo za razgovor. Čakaj, pomagal ti bom! Spomni se KZ Brezje, ki je postavila pred cerkvijo na Brezjah stojnico. Menim, da se to le slabo ujema z dejavnostjo kmetijskih zadrug. — Čemu mi torej ne očitaš tega?

Spomni se gorečnega iz Novega mesta, ki je pred cerkvijo na Brezjah govoril številnim romarjem. Njegov govor, ki ga zavoljo pomanjkanja prostora ne bom ponavljal, lahko mirne duše opredelimo kot odkriti politični izpad proti današnji družbeni ureditvi. — Čemu mi nisi očital tega?

Dragi Butalec in vsi prizadeti — prisluhnite še epilogu! Ali ne uči sv. pismo, da je Kristus izgnal iz templja trgovce, mešetarje in podobno sodrgo, ki je spremenila hišo božjo v trg?

Kako pa je z Brezjami? Ali služijo lo molitvi? Ali so natolcevanja, huj-skaštvo in politični izpadi molitev? — Najti je treba razloček med molitvijo in političnim huj-skaštvom, pa vam nihče ne bo rekel žal besede.

Preden končam, naj vam v premis-lek napišem še rek sv. pisma. Kristus je dejal: »Gorje vam, pisarji, farizeji, hinavci, ker čistite kozarec in skledo od zunaj, znotraj sta pa polna nesnage! Taki se kažete tudi ljudem: zunaj pravične, znotraj pa ste polni hinavstva in krivičnosti!«

Končaj sem, dragi Butalec. Zdaj si pa potrkaj po prsih in reci: Mea culpa!

Dajte bogu kar je božjega, cesarju kar je cesarjevega, Butalcu pa..., da se bo spametoval!

Zemlja ni kruh — takšnega mnenja je namreč ena od prodajalk v kranjski »Delikatesi«.

Ker so bile ondan vse prodajalne kruha že zaprte, sem stopil v »Delikateso«. Prodajalka mi je dejala, da je kruha zmanjkalo, žemelj pa brez mesnih in podobnih izdelkov ne prodajo.

Upravi »Delikatese« (ki ima svojo pekarno) svetujem, naj kupcem v opozorilo, k dosedanjemu napisu o prodaji kruha v izloženem oknu, napiše še klavzulo: »Zemlja ni kruh«.

Voznike motornih vozil, ki vozijo po glavni cesti skozi Primskovo pri Kranju pozivam, da vozijo mimo hiše št. 122 na moč previdno. Nepopravljiva škoda bi bila, če bi se kdo zaletel v stranišče na pročelju te hiše. Z izgubo tega »bisera« bi bile naravne lepote Gorenjske močno okrnjene.

Postaja Kočna na bohinjski progi res ni velika, s tem pa še ni rečeno, da ne bi smela imeti vodovoda in stranišča. — Potnikom, ki jim je usojeno uživati blagodat te postaje svetujem, naj z žejo potrpe, glede ostalih potreb pa naj se ravna po načelu: Znajdi se in steci za prvi grm! Pri tem paz, da za grmom koga ne presenetiš... — Ker na grm ne moreš potrkati, diskretno zakašljaj!

Vas pozdravlja

VAS »BODIČAR«

Lep dan je bil. Kar nas je bilo prostih, smo polegli po travi in se izpostavili soncu, ki nas je prijetno grela.

Kako dobro je dela toplota, ki smo se je šele sedaj do sitega naučili!

gledati čudne reči. Ni maulo teden dni, že je prišel kranjski kamnosek Jeglič in meril ob grobu povprek in počez. Potem je izklesal za psa nagrobni spomenik. Pravi, pravcati nagrobni spomenik, takega, ki si ga ubo-

Pred stavko smo zjutraj prihajali v tovarno, zvečer pa smo se vračali domov...

Takole prijetno ležanje na poznopoletnem soncu poživlji in razvedri človeka. Tudi mi, kar nas je poleglo v krogu, takoj za tovarniškim zidom smo bili veselo razporejeni. Kot iskro so se nam v pogovoru kresali spomini na minule dni. Nič žalostnih, le vesele, zbudljive...

Pa se spomni tako, kar nenadoma, Janez tudi na Horwitzovega psa Arasa.

Sicer gospod direktor Horwitz, ki je vedril in oblačil v Jugočešk, ni imel nikake neposredne zveze z nami, ki smo delali v Sirčevi tovarni. Se manj njegov pes.

Toda vseeno. Neka zveza je bila. Mnogo naših delavcev se je namreč še živo spominjalo, kako svečano so pokopali tega direktorjevega cucka. Čeprav je bil to direktorjev pes, ga je povozil nek nepreviden šofer. Pokopali so ga na Gaštelju, v neposredni bližini Sirčeve tovarne, ob njegovi villi. In po pogrebu so morali delavci

gi nič, Janez ali Matevž — to sedaj ni važno, — ki je po 30 letih garancije pri različnih gospodarjih umrl, niti v senjah ni mogel omisliti, da bi krasil njegov grob.

Delavci so s trpko ironijo še dolgo pripovedovali o tem dogodku...

Spomin je spet oživel... Tokrat gledan z vesele plati, kot je bil vesel tisti dan, ves lep in ves naš!

»Grd je bil pa ko sam zlodej,« je pojasnil nekdo.

»In Horwitz se je jokalo od žalosti, ko ga je povozilo,« je drugi dodal.

»Verjetno tudi sedaj ni najboljša volja,« je pripomnil tretji in se široko zasmejal.

»To že, toda če bi nas vse potolkli, kolikor nas stavka pri nas, v vsem Kranju in v vsej Sloveniji, bi mu prav gotovo ne bilo prav nič hudo,« je pikro pristavil Jaka.

»Revež je pa vendarle bil — pes namreč,« je hitel nekdo za mojim hrbtom. »Tako dobro se mu je godilo, pa jo je moral tako hitro pobasati v pasja nebesa.«

»In prav bi bilo, če bi se ga spomnil...«

Ze smo vstajali in gruča je stopila proti pasjemu grobu.

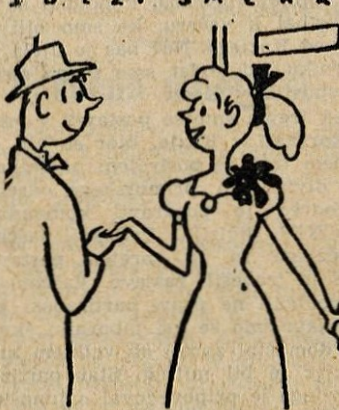
»Nekaj kozjih molitvic za pokojnika,« je predlagal tisti, ki je dal pobudo za obisk njegovega groba in že me je porinil v ospredje. »Ti Rajko boš molil naprej.«

Porabil sem ves svoj zaklad tujih besed in zapel cele litanije.

Bila je to šala in vsi smo se smejali. Nekje v srcih pa je le vsakdo čutil, da je ta smeh pravzaprav le obtožba tistih, ki nam režejo kruh.

Po pripovedovanju Rajka Križnarja o spominih na tovarno Sirco

ZA SMEH

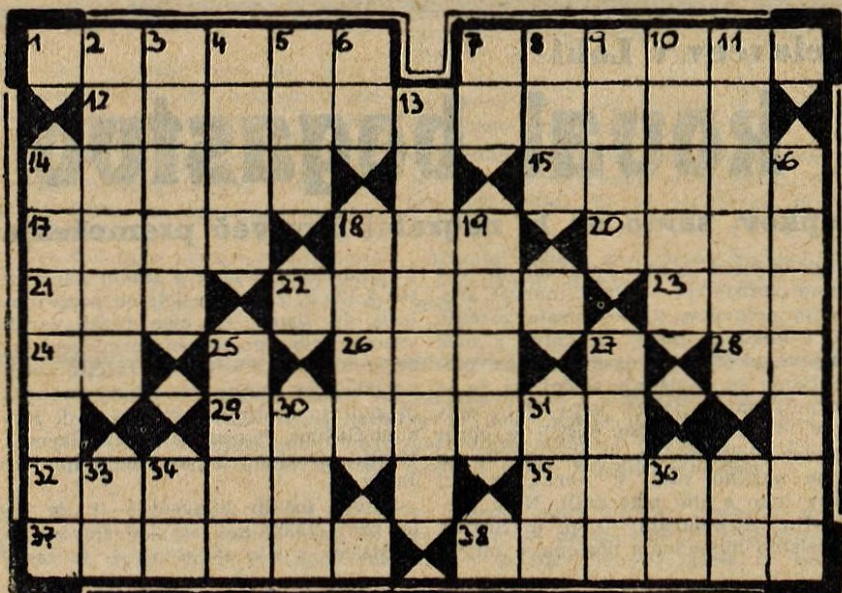
»Bilo je prijetno, Edi! Poklič me spet, ko boš prihranil denar za drug večer!«

»Če jih znaš nositi, ti zadostuje en par za vse življenje...«

DRUŽINSKI POMENKI

Križanka

Vodoravno: 1. prebivalec Kroepe; 7. kamni (iz školjk); 17. sorodnici; 18. uslužbenec — delavec na pokopališču; 12. posestnik; 14. uloviti; 15. dragoceni

Recept

SADNE KREME

Tudi te niso drage, pa čeprav jih naredite kot posebno slaščico ali kot nadev. Vzame se 15 dkg čistega sadja, 15 dkg finega sladkorja in en beljak. Beljak se tolče in počasi se mu dodaja sladkor. Nazadnje vmešajate še sadje in toliko časa točite, dokler se sadje ne spremeni v trdo peno brez grudic. Kot sadje lahko uporabite jagode (vrtne ali gozdne), maline, marelice, breskve in banane. V izgotovljeno kremo se lahko doda še točena smetana in taka krema se lahko uporabi kot nadev za sadno torto.

Ako kekse ali biskvit namočite v rum, daste v skodelice, polijete s sadno kremo in do uporabe postavite na hladno, boste imeli poceni, hitro pripravljeno in okusen priboljšek.

Navpično: 2. kar je prišlo na svet; 3. obljuje; 4. lokati, sprejemati vase vodo; 5. igralne karte; 6. kratica za »rdeči križ«; 7. 8. in 23. črka abecede; 8. jadranski otok; 9. jadranski otok blizu Paga; 10. divji, srditi; 11. posebno lepilo za pink-povk žogice; 13. osvetljen; 14. uloviti; 16. ravan; 18. ptica (smrdokavra); 19. turški bog; 25. vstaja; 27. mohamedansko moško ime; 30. del voza; 31. turški glodalec; 33. vprašalnica (pesniška raba); 34. veznik; 36. italijanski spolnik.

Ob pričetku šolskega leta OBZIRNOST IN VZPODBUDA

Za otrokov napredek v šoli je zelo važen tudi odnos staršev do učenca. Oče in mati naj ob sinkovem prihodu iz šole ne silita v otroka, ampak naj se neprisiljeno pozanimata, kako je minilo dopoldne, kaj je naročil učitelj, kaj je bilo novega med potjo itd.

Vsak dan, preden se otrok prične učiti, je naša dolžnost, da prezačimo kuhinjo ali sobo ter pospravimo mizo, na kateri bo otrok pisal domače naloge. V takem okolju bo njegovo delo mnogo učinkovitejše. Ostali člani družine naj iz obzirnosti prenehajo z glasnimi pogovori, da se bo učenec lahko v miru osredotočil na svoje delo. Če je le mogoče, naj se bratje in sestre oziroma starši umaknejo v drug prostor. Kadar solar česa ne bo vedel, nas lahko pokliče na pomoč. Otroku mora torej čutili, da vsi domači posvečajo pozornost njegovemu učenju in zahtevajo od njega tudi resno delo. Ob tej zavesti se bo z voljo in pazljivostjo lotil domačih nalog.

Z učenjem in pisanjem naj solar vedno začne pri težjih stvareh. Ko jih bo obvladal, bo spremljala njegovo učenje čustvo ugodja in mu vzbudilo novo voljo in zanimanje za ostale predmete.

Po načinu, kako otrok osvaja gradivo, ločimo več tipov, zato moramo te lastnosti vedno upoštevati. Glasno učenje je za vsakogar potrebno in koristno. Učenec obvladuje ob tej metodi

tehniko branja in pridobiva smisel za lepoto jezika. Tudi hitrost otrokovega sprejemanja je precej različna. Pogosto je odvisna od zunanjih pogojev. Za isto snov potrebuje nekdo več časa, drugi zopet manj. Nekateri otroci se res učijo počasi, a ne iz lenobe. Zaradi tega jih ne smemo priganjati, temveč samo vzpodbujati, naj pohi-

tijo, ako to morejo. Zavedati se moramo, da bomo z obzirnostjo pri solarju največ dosegli. Z vstopom v šolo se dnevni red dotlednjega otrokovega življenja temeljito spremeni. Naša dolžnost je, da čas učenja in čas igranja pravilno razporedimo. Oboje je potrebno in koristno.

Praktični nasveti

NADETI SVINJSKI ZREZKI

Pol kilograma svinjskega stegna, sol, 5 dkg masti. Nadev: čebula, 5 dkg prekažene slanice, 7 dkg kruha, 1 jajce, malo timiana, zelen peteršilj, 1 kislis kumarica, 3 dkg moke, malo kostne juhe ali vode.

MODA

Dvoje dekliških oblek za šolo

Meso pripravimo kakor za naravne zrezke, zrezke solimo, nadevamo, zvijemo, zložimo tesno v pekač in jih polijemo z vročo mastjo. Pečemo jih počasi in med pečenjem polivamo z mastjo oziroma njihovim lastnim sokom. Ko so zrezki že skoro mehki, jih poprašimo z moko, malo popražimo in nekoliko zalijemo z juho ali vodo. Vse skupaj naj še nekaj časa vre.

Nadev: Slanino zrežemo in razpustimo, v njej prepražimo sesekljano čebulo, dodamo namočen in ožet kruh, jajce, dišave in sesekljane kumarice. Vse skupaj dobro pomešamo.

VRANIČNA JUHA

10 dkg vranice, 4 dkg masti, čebula, zelen peteršilj, 10 dkg kruha, poper, majaron, sol, česen, 3 dkg ješprenčka. V masti prepražimo sesekljano čebulo, nastrgano vranico in nariban kruh. Vse skupaj zalijemo s kostno ali zelenjavno juho ali z vodo. Osolimo, popramo, dodamo po okusu še majarona, česna in nazadnje še sesekljan zelen peteršilj. Juho zgostimo s posebej kuhanim ješprenčkom.

RIBJI GOLAZ

1 kg rib, sol, pol dl olja, čebula, paprika, zelen peteršilj, 5 dkg moke. 2 žlici paradižnikove mezge, pol dl vina ali kis. Narezane ribe solimo, povaljamo v moki in opečemo v olju. V istem olju nato prepražimo sesekljano čebulo, pridamo česen, papriko, zalijemo in dobro pokuhamo. Na koncu dodamo paradižnik in opečene ribe ter še pol ure dušimo, nazadnje prilijemo še vino ali kis. Serviramo s polento.

Ob 13-50 20. avgusta 1936 so sirene naznanile splošno stavko tekstilnih delavcev - 16. septembra so nasilno izgnali delavce iz tovarn - Šele po 34 dneh je bila podpisana kolektivna pogodba - Iz Jugobruna je bilo odpuščenih nad 100 delavcev - Ustanovitev Tekstilne zadruga z o. j. v Otočah

Pest, ki smo dvignili jo, je obrodila sad...

To pot začnimo pri strehi namesto pri temeljih. Torej — »TISKANINA«, TOVARNA TISKANEGA BLAGA V KRANJU V LETU 1956.

Podjetje, ki ga že šesto leto upravlja delovni kolektiv. V tem času so s svojim delom dosegli že lepe uspehe. Takoj po vojni je bilo v »Tiskanini« zaposlenih okoli 500 ljudi, v letu 1947 je število naraslo na 2080 in v letu 1949 celo na 2352. V poznejših letih je število padalo (letos 1979), ne da bi se pri tem zmanjšala proizvodnja. Torej je šlo vse na račun dviga storilnosti.

IMENA LJUDI, KI SO BILI V JUGOBRUNI NAJBOLJ AKTIVNI:

Pristov, Tronkar, Pave, Zub-čič, Papež, Teran, Nadižovec, Resman, Pipan, Sešek, Benedik, Dragarjeva, Gregorij, Hočevlar, Japelj, Mesarko Rudi in Vinko, Kosmač in mnogi drugi, brez katerih stavka prav gotovo ne bi uspela.

Plan, ki je iz leta v leto višji, podjetje presega povprečno za 1 do 2% (razen v letih 1950 in 1951). Če pa vzamemo za osnovo leto 1947 je bil lani proizvodni plan presežen za 28%. Seveda taka primerjava ni najbolj pravilna niti najboljša, kajti v teh letih se je znatno spremenil asortiment; izdelovati so pričeli finejše proizvode, blago boljše kakovosti, kar vsekakor vpliva na končni letni proizvodni uspeh. Medtem ko so leta 1950 proizvajali predvsem surove tkanine, so po tem letu preusmerili proizvodnjo v pretežni meri na tiskano blago.

Z dograditvijo novih prostorov pa je proizvodnja tiskanega blaga, glede na ostala leta, narasla za okoli 30%. V pretežni meri so stroji že visoko amortizirani, kar vsekakor ni brez kvarnih posledic za celotno proizvodnjo. Ker so nekateri stroji že doslužili in če pri tem upoštevamo še neustrezne prostore, se pojavljajo v nekaterih obratih ozka proizvodna grla. Tako predilnica krije le dve tretjini potreb preje, medtem ko morajo preostalo prejo še vedno kupovati drugod. Prav tako oplemenilnica; če teče delo v treh izmenah, izgotovi le 80% tkalniške produkcije in šele, če slednja dela le v dveh izmenah. Ozko grlo se pojavlja tudi v apreturi itd.

»TISKANINA« NA TUJIH TRŽIŠČIH

V tem času si je »Tiskanina« osvojila razen domačega tudi inozemsko tržišče. Največji izvoz, okoli polovico svoje proizvodnje, je dosegla v letu 1945.

Danes pa je glede na stagnacijo zunanjega trga, vedno večje zahteve po kvaliteti in ostri konkurenci, padel odstotek na okoli 30. Tako izvažajo sedaj največ v Arabijo, Indijo, na Kitajsko, v nekatere države severne Afrike in razen Vzhodnim državam tudi nekaterim odjemalcem Zahoda.

ŠE NEKAJ BESED O MLADIH DELAVCIH

Od vseh zaposlenih je danes v podjetju približno ena tretjina mladih delavcev in delavk. Neki mladinec je na vprašanje, kako dela mladina v organizacijah, rekel: »Čeprav je nekako ena tretjina mladih ljudi v mladinski organizaciji, smo prebili led. V delavskem svetu je 22 mladinskih delavcev. Danes ve vsakdo v »Tiskanini«, da obstaja tudi pri nas mladinska or-

ganizacija, da lahko tudi mlad človek razpravlja o uspehih in neuspehih celotnega kolektiva.

SLEPARJENJE NE USPEVA DOLGO

IN »JUGOBRUNA« V LETU 1928...

Točnih podatkov o dejanskem nastanku »Jugobruna« danes ni v arhivu. Tovarna je nastajala v letih 1927 do 1929, leta 1928 pa je začela obratovati tkalnica in je dejansko to leto, leto ustanovitve »Jugobruna«.

KAJ BI SE ZAVLAČEVALI!

Začeli so s pripravi na stavko, vendar jih je takratna Delavska zbornica opozorila, naj še počakajo, ker se pripravlja enoten predlog kolektivne pogodbe za vse tekstilne delavce. Sklicali so bili tudi sestanek pri »Sestici« v Ljubljani, kjer je bil tudi predsednik delavske strokovne komisije Leskošek, vendar brez uspeha. Leskošek in delavski zastopniki so bili mnenja, da je stanje godno, da je delavstvo

organiziran in da so ti opredeljeni na to ali ono stran.

Toda — ob dogovorjenem času so bili vsi na mestih. Izgnali so iz tovarne vodilne uslužbenke in nekatere delavce ter zasedli vse prostore. Določen je bil stavkovni odbor, ki je prevzel vodstvo, delavski zastopniki pa so bili imenovani za posredovalce med delavci in upravo tovarne. Opravljena so bila takoj vsa potrebna dela, tako da je bil v tovarni največji red. Na

SOLZILNE BOMBE IN GUMIJEVKE SO JIH IZGNALE

16. septembra zjutraj je sirena v »Jugočeški« opozorila na spremembo. Tovarniška vrata v »Jugobruni« niso mogla vzdržati nasilja žandarjev in policije. Iz »Jugočeške« so se zasilne eksplozije bomb. Nastopila je kratka negotovost. Toda... Zapele so gumi-jevke, pijani žandarji in policaji so udrinili vsevprek, oglasili so se strelji — nečloveškega divjanja ni bilo konca, dokler ni bil izgnan zadnji delavec. Kljub temu pa so delavci stavko nadaljevali izven tovarne, opravili so le nekatera najnujnejša dela in šele 23. septembra, torej po 34 dneh, je bila

...IN PRI USTANOVITVI TEKSTILNE ZADRUGE V OTOČAH

Tominec Ivan, Teran, Sifer, Anbljeva, Papež, Gregorčič, Gorjanc, Toplak, Moletova, Drmota, Bjad, Sluga, Kosmač, Bertonec itd.

podpisana kolektivna pogodba. Seveda ne taka kot so jo bili predlagali delavci, kar je bila posledica izdajstva tedanjega ministra za notranje zadeve dr. Korošca in bana dr. Natlačena.

KLJUB VSEMU — USPEH

Zmaga sicer ni bila popolna, vendar so delavci pokazali, da niso le številke; vpeljan je bil 8-urni delavnik, nadure so bile plačane, povprečna mezna postavka se je zvišala in priganjastvo je nekoliko popustilo. V tem času pa je uprava kljub obljubi odpustila nad 100 delavcev.

Prvi plod stavke - Tekstilna zadruga z o. j. v Otočah

Po stavki so bili v »Jugobruni« odpušteni predvsem vsi najaktivnejši delavci in delavski zaupniki.

Beseda da besedo, in na enem izmed sestankov so sklenili ustanoviti tekstilno zadrugo. Člani so začeli pristopati, čeprav počasi, razpisali so posojilo in določili minimalni delež. Do 21. decembra 1936 je pristopilo 17 članov, ki so skupaj (posojilo in delež) vplačali 31.695 dinarjev. Do ustanovnega občnega zbora, 27. maja 1937, pa je število naraslo na 24.

Začeli so v Stražišču v majhni baraki na posestvu Janeza Tomlinca. Ker pa jih je stalno zasledovala policija, so sklenili, da se umaknejo iz Kranja. V Otoče jih je vabila tudi bližina Dobrave, kjer je služboval njihov somišljenik in tovariš, Stane Žagar. Zato so poleti 1937. leta kupili parcelo v Otočah, kmalu nato zgradili stavbo in — »ko so zaropotali prvi stroji, je bil za nas največji praznik« (iz zapisnikov sestankov v Otočah).

Iz dneva v dan so se pojavljale nove težave — ostra konkurenca znanih podjetij, nabava surovin, podjetje je bilo. dlje časa brez kredita itd. Toda leta 1940 je zadruga imela že 173.431 dinarjev lastnih sredstev; 194.476 o-snovnih in 210.536 obratnih sredstev.

Ob pričetku vojne so ti člani nadaljevali svojo pot. Od skupnega števila je med vojno padlo 25,5% vseh njihovih ljudi.

Danes pa — Tkalnica v Otočah vidno napreduje, zgradili so si že novo stavbo. — To kaže, da ima podjetje ugodne pogoje za nadaljnji razvoj

Današnja »Tiskanina« — pred vojno »Jugobruna«. Veliko poslopje v ospredju — oplemenilnica — je bilo zgrajeno po vojni

Kako je »Jugobruna« pravzaprav nastala? Njen prvi lastnik in investitor je bil Ceh František Bruno. Ker pa je po tedanjih predpisih moralo biti v njegovi delniški družbi tudi nekaj Jugoslovancev, je formalno vključil tudi Franceta Sirca iz Kranja, medtem ko so bili v upravnem vodstvu le njegovi sorodniki. Ceh Nersvadb je svoje ravnateljsko mesto kmalu prepustil Josipu Sinovcu (sorodniku lastnika), ki je ravnateljeval vse do konca vojne. Ta je bil znan po svoji pretkanosti, hinavskemu priganjastvu in nasilju nad delavstvom.

POČASI SE JE KUHALO

Delavci so spoznavali, da so vse besede laž. Morali so večkrat delati tudi preko delovnega časa, čeprav je bil že sam delovnik dolg, predolg. V tiskarni je bil uveden 10-urni, v nekaterih drugih obratih pa celo 12-urni delavnik; povprečna urna postavka je znašala 2,40 dinarjev. Delovni pogoji so bili izredno slabi, delavci niso bili zaščiteni, vendar pa vse to delavcev ni smelo motiti pri delu, kajti stalni plačani priganjači so dobro opravljali svoje delo. — Brezposelnih je bilo namreč vedno dovolj...

Od časa do časa so sicer v posameznih oddelkih izbruhnile razne akcije (stavka barvarjev), ki pa so se zaradi nezadostne organiziranosti končale v škodo delavstva.

dovolj pripravljeno, lažnih obljub je že davno dovolj in zato

SO ZATULILE SIRENE

20. avgusta 1936 ob 13.50. uri in naznanile pričetek stavke. Tedanji oblastniki so bili toliko bolj začudeni, ker so vedeli, da del delavstva ni

vsakodnevnih sestankih so zasledovali potek razgovorov uprave in zbornic. Ti so vedno znova zahtevali, naj delavci zapustijo tovarno, vendar tudi zahteva bana in okrajnega komisarja ni zadostovala. Nasprotno — stavka, joče so njihove besede še bolj vzpodbujale k uresničitvi svojih ciljev.

Kratke zgodbe velikih dogodkov

KOLIKO JIH JE! Vsakdo, ki ga danes vprašaš o tistih dneh hitro odgovori, da ve le še delec vsega — toda kadar prične, ne utihne tako kmalu.

Dobro se spominim, je pripovedovala Francka Kavčičeva, kako smo nekoč po daljšem času (med stavko smo bili namreč vseskozi na svojih delovnih mestih), odprli vrata in gledali, koliko je med nami stavkokazov. Trije so res odšli, za njimi pa so ob velikem vpitju in hrušču leteli najrazličnejši predmeti.

TUDI SREZKI NAČELNIK je nekoč skušal priti v tovarno in se skušal pogajati, naj takoj zapustimo tovarno. Rezka Dragarjeva mu je že tako pri vratih povedala, da naprej ne more, ker je od tu dalje naše. Moral se je umakniti.

IN TISTI NAJVEČJI dogodek, ki je upravo podjetja najbolj prizadel, pripoveduje Edv. Resman. Ko je sirena naznanila pričetek stavke, je bilo v razredčeni solni kislini za okoli 2 milijona dinarjev blaga, na tovarniškem tiru je stalo 7 vagonov drv in premoga. Sreško načelstvo je odločno

zahtevalo, da se dovoli odprema vagonov; uprava je na vse mogoče načine poskušala, da bi rešila blago iz solne kisline. Ponudila je celo prispevek 45.000 dinarjev v tako imenovani pariski fond. Toda zaman. Na nekem zboru je sicer upravi in okrajnemu načelnstvu uspelo doseči na mojo intervencijo sporazum. Zato so takoj poslali v »Jugobruno« stroj, da bi odpeljal vagon.

TODA... Na tire pred lokomotivo so se vlegle delavke. Stroj je bil pred ležečimi delavkami. Izstopil je ves bled, preplašen in hkrati presenečen: »Tako je prav, dobro se držite!« Tudi ta uspeh je močno vplival na upravo in okrajno načelstvo, saj niso pričakovali, da so delavci tako enotni in močni.

In še dan še bi lahko pripovedovali kratke zgodbe teh velikih dogodkov...

TAKOLE SO ZAČELI

V baraki v Stražišču so bili prvi začetki Tekstilne zadruga z o. j., ki se je kasneje preselila v Otoče

Kolektiv tovarne

'Tiskanina'

čestita
ob 20. obletnici velike
tekstilne stavke
Slovenije

V DELAVNICI V STRAŽIŠČU

Med delavci na sliki: Ivan Tominec, Valentin Teran, Ana Avbelj, Marija Mole, Vinko Sifer, Jože Pogačnik

Mali oglasi

Avto - moto društvo Senčur organizira tečaj za šoferje - amaterje. Prijave sprejema do 25. septembra 1956 trgovina KZ Senčur.

Iščemo natakario - »Otok Vis«, Kranj.

Prodajam ugodno 4 nova okna 120 krat 100. Pretnar, nova hiša, Bled - Zagorica.

Prodajam skoraj novo krušno peč 1,25 krat 1,70 z okovjem in vrati. Ponudbe pod »10.000« na naslov v upravi. Travniki z gozdom cca 2 ha v bližini Trbiča ugodno prodajam. Naslov se dobi Bistrica 65, Tržič.

Iščem dva vajenca za tesarsko obrt. Prednost imajo fantje iz bližnje okolice, da bodo imeli hrano in stanovanje doma. Interesentje naj se osebnice z očetom ali materjo zglasijo do 26. septembra pri Mulej Janecu, Tesarstvo, Studenčice 4, p. Lesce.

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota 15. septembra ob 20. uri - Izven. Na čast 20. obletnice velike stavke v Kranju - Ivan Cankar: »HLAPCI«.

Nedelja 16. septembra ob 16. uri - Izven in za podeželje. Na čast 20. obletnice velike tekstilne stavke v Kranju - Ivan Cankar: »HLAPCI«.

KINO - TE DNI DOMO GLEDALI

KINO »RADIO« JESENICE

14. septembra, italijanski barv. film »NERON IN MESALINA« ob 18. in 20. uri.

15. in 16. septembra, francoski barv. film »PARIZ, MESTO ZALJUBLJENIH«. Predstave: v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Dopoldan ob 10. uri matineja mladinskega filma.

KINO »PLAYŽ« JESENICE

14. septembra ameriški barvni film »POSLEDNJI APAČ« ob 18. in 20. uri.

15. in 16. septembra, italijan. barv. film »NERON IN MESALINA«. Predstave: v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Dopoldan ob 10.30 uri matineja mladinskega filma.

KINO KOROŠKA BELA

15. in 16. septembra, francoski barv. film »PARIZ, MESTO ZALJUBLJENIH«. V soboto ob 19. uri ter v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO ŽIROVNICA

15. in 16. septembra, angleški film »PIKOVA DAMA«. V soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 17. in 20. uri.

KINO DOVJE MOJSTRANA

15. in 16. septembra, ameriški vohunski film »PET PRSTOV«. V soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 17. in 20. uri.

Kaj ima na speedu

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 19.30 in 22.00 uri. Prva jutranja poročila ob nedeljah pa so ob 6.05, vesti o športnih dogodkih pa boste slišali ob 21.00. uri. Oddajo »Zelene ste« - poslušajte ob delavnikih ob 14.40. in ob nedeljah ob 14.15. uri. Kmetijsko nasvete in kmetijsko univerzo vsak delavnik ob 12.30. uri.

PETEK, 14. SEPTEMBRA

8.50 Vedre melodije.
9.30 Anton Aškerc: Stara pravda.
10.00 Koncert po željah.
11.50 Za dom in žene.
12.40 Skladbe za violino.
15.35 Pojeta ženski zbor Fr. Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja in mešani zbor Glasbene matice p. v. Cirila Cvetka.
16.00 Utrinki iz literature - Guy de Maupassant: Tako misli gospod polkovnik.
17.15 Zabavna in plesna glasba.
18.00 Novi filmi.
18.10 Odlomki iz italijanskih oper.
18.50 Družinski pogovori.
20.00 Reportaža z mednarodnega seminarja moderne glasbe v Darmstadtu - I.
20.30 Tedenski zunanje-politični pregled.
21.15 O morju in pomorščakih.
22.15 Igra Plesni orkester Radia Ljubljana.
22.30 Mednarodna radijska univerza - a) H. Spencer Jones: Nekdanji in sedanjí nazori o veselju - IV. b) John Brown: Ameriške univerze.

SOBOTA, 15. SEPTEMBRA

11.05 Malo od včeraj in malo od danes
11.45 Pionirski kotiček.
12.00 Opoldanski spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi.
12.40 Igra Mariborski instrumentalni ansambel.
13.35 Slavni solisti pojo arije iz znanih oper.
14.30 Tedenski športni pregled.
15.35 Klavirske skladbe F. Chopina.
16.00 Utrinki iz literature - Pesmi Branka Hofmana.
16.20 Koncert po žiljah.
18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
18.15 Pojeta Zenski vokalni kvartet in mešani zbor I. gimnazije iz Celja p. v. Egona Kuneja.
18.45 Okno v svet: Indonezija.
20.00 Veseli večer.
21.00 Igramo za ples.

to ob 20. uri ter v nedeljo ob 18. in 20. uri.

KINO »SORA« ŠKOFJA LOKA

Od 14. do 16. septembra, ameriški barvni film »DVOBOJ V DZUNGLI«.

KINO RADOVLJICA

14. in 16. septembra amer. kavbojski barvni film »IZOGNI SE DIABLA«. Predstave: v petek in soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri.

KINO »KRAVAVC« CERKLJE

15. in 16. septembra, ameriški kavbojski film »ŽENSKÉ PRIHAJAJO«. v soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 15., 17. in 20. uri.

NEDELJA, 16. SEPTEMBRA

6.00-7.00 Pisana vrsta domačih pesmi in napevov za prijetno nedeljsko jutro.
7.35 Operetna in lahka glasba.
8.00 Otroška predstava - Erich Kästner: Pikiča in Tonček (radijska igra).
8.42 »Vsak eno«... (revija narodnih pevcev, ansamblov, zborov in orkestrrov, ki sodelujejo v našem radiu).
9.30 Še pomnite tovariši - Andrej Kovač: Ob 20-letnici tekstilne stavke v Kranju.
16.00 Reportaža z mednarodne nogometne tekme Madžarska : Jugoslavija (prenos iz Beograda).
18.10 Radijska igra - Averčenko: Kupčija s smrtjo.
20.00 Večerni operni koncert.
21.15 Melodije in ritmi.
22.15 Nočni koncert.

PONEDELJEK, 17. SEPTEMBRA

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci!
6.20 Naš jedilnik.
7.10 Zabavni zvoki.
11.05 Radijska šola za srednjo stopnjo: Dedkov izgubljeni čas.
11.50 Za dom in žene.
12.00 Slovenske narodne pesmi v prireditvi Riharda Orla in Daniela Gruma.
12.40 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka.
13.15 Za vsakogar nekaj (pisan spored lahke in zabavne glasbe).
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Aminbek.
15.35 Iz solistične glasbe.
16.00 Utrinki iz literature - Mirko Božič: Kurlani.
16.20 V svetu opernih melodij.
18.00 Kronika iz naših mest.
18.45 Kulturni obzorik.
20.00 S festivala »Praška pomlad« - Koncert praškega komornega orkestra brez dirigenta.
22.15 Domači ansambli v plesnem ritmu.

TOREK, 18. SEPTEMBRA

8.00 Srbske, dalmatinske in makedonske narodne pesmi.
8.30 Radijski roman - William Woods: Manuela - III.
8.50 V veselem ritmu.
9.20 Portret Maksima Gorkoga.
10.00 Iz del Carla Marie von Webra.
11.05 Zabavne melodije in popevke.

V vinjenosti je razbijal po stanovanju

A. K., tovarniški delavec z Jesenic, je pred dnevi vinjen prišel domov, kjer se je najprej skregal z ženo. To mu še ni bilo dovolj in da bi zadostil svoji želji po »hrabrih« dejanjih, je v stanovanju razbil vse, kar mu je prišlo pod roko. Temu so sledile še grožnje sosedom, katerim je obetal, da jih bo pobil in jim vse požgal. A. K. se bo za to vedenje moral zagovarjati.

Jože Dužič iz Nožic pri Domžalah se je zagovarjal na sodišču zaradi manjših goljufij. Od nekega svojega sodelavca v Lahovčah pri Cerkljah je v marcu t. l. sprejel kot posojilo 500 din pod lažno pretvezo, da bo s tem denarjem dvignil harmoniko iz popravila in da jo bo potem ponudil njemu v nakup. Ko je teh 500 din sprejel, je z denarjem izginil. Predtem je na isti način od nekega drugega znanca dobil 485 din. V trgovskem podjetju Brniki je prav tako dobil za 200 din cigaret s pomočjo laži, da bo dolg takoj poravnal, kar pa seveda ni storil. Na isti način je tudi v neki gostilni dobil raznih stvari za 180 din. Malo pred tem, predno je za ta dejanja stal pred o-

krajnim sodiščem v Kranju, je bil zaradi tatvine dvokolesa, katerega je vzel dne 13. 4. 1956 v Nožicah, pred okrajnim sodiščem v Kamniku obsojen na 1 leto zapora. Ob upoštevanju te kazni, mu je sodišče odmerilo skupno kazen 1 leto in 1 mesec zapora.

F. L. doma iz Kokrice je dne 1. 7. t. l. v popoldanskih urah na Kokrici s kolom pretepel J. L. ter mu po rokah, vratu in prsih prizadejal rane in podplutbe. Na sodišču se je zagovarjal, da je to napravil v hudi jezi, ker je videl pred tem svojega očeta vsega povaljanega in krvavega, katerega je ravno pred tem pretepel J. L. Njegov oče je namreč pasel koze, v tem pa je prišlo med očetom in J. L.-jem do prepira. Sodišče je ugotovilo, da njegov zagovor drži in da je obdolženec ravnal v razburjenosti in jezi, zato mu je odmerilo mesec dni zapora pogojno za dobo 3 let. J. L., ki je poškodoval obdolženčevega očeta, se bo moral zaradi teh poškodb zagovarjati pred sodiščem. Izrečeni kazni bosta po vsej verjetnosti obe družini spametovali, da se ne bosta več sovražila.

ČETRTEK, 20. SEPTEMBRA

11.45 Cicibanom - dober dan! (Marjan Cerkovnik: Palček-Malček).
14.30 Za dom in žene.
15.35 Slovenske narodne pesmi poje Gorenjski vokalni kvintet in Branka Strgar, s spremljavo harmonike.
16.00 Utrinki iz literature - Andre Malraux: Upanje.
18.00 Športni tednik.
18.30 Slovenske narodne pesmi v prireditvi Oskarja Deva poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
18.50 Zunanje-politični feljton: Pravda okrog Sueza.
20.00 Pol ure za ljubitelje slovenskih narodnih pesmi.
20.30 Tedenski notranje - politični pregled.
20.40 Igra orkester Herman Hagedstedt.
21.00 Radijska igra - Cronin: Štiri zdravniške zgodbe.
22.15 Nočni koncert.

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci!
11.05 Opoldanski koncertni spored.
11.45 Dober dan, otroci! (srbski in hrvaški pesniki v prevodu).
12.00 Popularne melodije iz orkestralne glasbe.
13.35 Od arije do arije.
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo - Najmlajši šolarčki, pozdravljeni!
15.35 Koroške narodne pesmi poje vokalni kvintet Anton Neffat.
16.00 Utrinki iz literature - Cvetko Zagorski: Tri zgodbe.
16.20 40 minut z našimi in inozemskimi solisti.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.50 Domače aktualnosti.
20.00 »Četrtek večer« domačih pesmi in napevov, sodelujejo naši ljubljenski ansambli in solisti.
21.00 Edgar Lee Masters: Zgovorni nagrobniki.
22.15 V plesnem ritmu.

SREDA, 19. SEPTEMBRA

6.20 Naš jedilnik.
7.10 Zabavni zvoki.
11.05 Josef Suk: Serenada na gošala.
11.35 Radijska šola za višjo stopnjo: Aminšek (baškirska pravljica) - ponovitev.
12.05 Opoldanski operni spored.
12.40 20 minut s štirimi fanti.
13.15 Iz operet, filmov in glasbenih revij.
15.35 Operne uverture.
16.00 Utrinki iz literature - Dve angleški zgodbi.
16.20 Popoldanski koncert.
17.15 Zabavna in plesna glasba.
18.00 Reportaža.
18.15 Solistična glasba slovenskih skladateljev.
18.45 Radijska univerza - Dr. Branko Bržin: Cepljenje proti otroški ohromelosti.
22.15 Jazz - cocktail.

OVEN
MILNI PRAŠEK
ZA FINO PERILO VOLNO IN SVILO

OVEN
MILNI PRAŠEK JE NEPREKOSLJIVO
SREDSTVO ZA NEGO PERILA!

OPEKARNA

STRAŽIŠČE

ČESTITA OB

20. OBLETNICE
TEKSTILNE
STAVKE

TROPISKA SIMFONIA

La Rumbana se smehlja. Smehlja in ne črne besedice, medtem ko polaga ploščo na gramofon. Od zunaj prodre do mene divji vrisk, potem zaigra gramofon k plesu. Eno pravih, pristnih rumb. Ritem je opojen in vzvalovi kri. In Rumbana pleše. Ne tako kot sem videl plesati v Španiji po gostiščih, kjer občuje izvržek Katalonije in kjer slavi svoje orgije propadla čutnost.

La Rumbana pleše enostavno, lepo. Pogled nanjo je kot lepa slika, lepa pokrajina ali anija slavnega tenorja, natančno tako vpliva name.

Prišel sem, da bi se zabaval, zdaj pa ostajam, da bi ustregel svojemu čutu za lepoto. Rumbana pleše starinsko rumbo. Njene velike oči so uprte vame in me fascinirajo.

Plošča se je iztekla in dekle nataka čašici. Zelen, lepljiv liker spolzi po grlu. Ženska lepota in alkohol igrata zdaj z menoj zapeljivo, opojno igro. Vroče ustnice se dotaknejo mojih... Nerazločno, kot oddaljeno grmenje bobni trušč iz rudnikov. Požene me kvišku, naglo se izvijem iz objema mehkih rok: lepe Indijanke. »Mine, proklete mine!«

Pomirjujoče me pritegne nazaj k sebi: »Ne zmeni se zanje, danes si prost!«

»Caramba, koliko ur še?«

Spet miri njen glas: »Mnogo še! O, mnogo!«

Molk vlada med nama. Moskiti obletavajo večno lučko. Rdeča orhideja v kotu razširja svoj duh po vsej sobi, zunaj, tam daleč bobni rudnik.

»Povej, muchacho, ali poznaš Francisca. Tak fant je kot ti, skoro ravno tako velik. Iz Kostarike je«, me vpraša la Rumbana in ne da bi hotel, ji odgovorim: Pred mesecem je umrl v bolnišnici. Za smaragdo boleznijo!...

Molk: Potem pa reče tiho: »Saj sem vedela, pa so mi holi rad kot si ti mrzli, trdosrčni gringo moreš zamisliti komaj v svojih najskrivnejših sanjah... Proklet bodi Muzo!«

»Proklet bodi Muzo!« zamrmram mehanično. Skrivnostno opajajoče se nasmehlja spet. »Sveta devica ga

bo čuvala, tam gori! - Pa povej, muchacho, ali me imaš rad?«

»Da in ne! Saj si dekle iz Mineros in ljubezen je tu počeni«, mi tuče.

Velike dekletove oči se široko razpro in postajajo večje in večje kot dvojke velikih žarečih sonc.

»Ali misliš, da me ženske nimamo srca? Nimamo srca in duše za enega, enega samega, proti kateremu je vse drugo na svetu ničev? Muchacho, ugajaj mi! Pogled, kaj bom storila!«

Z rjavega vratu si sname srebrno verižico, položi na njej višeci nabrušeni kamen na trda tla, me globoko pogleda in odhiti na cesto. Jaz pa sedim nepremično in strmim v vijuge srebrne verižice in na kamen, ki leži na trdih ilovnatih tleh.

Rad bi stran, rad bi bežal, pa ne morem. Kamen me veže na mesto kot da je oko baziliska.

Rumbana se vrne s ploskim kamnom v roki, kot jih uporabljajo ženske v teh krajih, da zdrobe poper in presušeno meso. V drugi roki pa ima kladivo. Brez besede se pripogne, položi smaragd na kamen in udari s kladivom - in smaragd, hiti na cesto. Jaz pa sedim nepremično in strmim v vijuge srebrne verižice in na kamen, ki leži na trdih ilovnatih tleh.

»Daj mi šest pesosov! Trgovca Garapincho ima dosti takih kamnov!« terja od mene denar, jaz pa sežem v žep in privlečem iz njega denar. Saj nočem, toda moram, moram!

Po kratkem času se Rumbana vrne. Na dlani, ki mi jo moli nasproti, leži sivozelen drobec smaragda. »Dam ga vdeti. Od tebe je. In ti si moj, moj za zmeraj! Ne misli, da mi moreš postati nezvest, kajti kamen tega ne dovoli! Kamen in napoj, tega pa dobiš zdaj takoj, ti ljubi, ti sladki, neumni muchacho, ti!«

Najine ustnice se združijo, trdno, vroče, potem pa se Rumbana odmakne in si spet da opravka za zaveso.

Jaz pa sedim in čakam, čakam na napoj Rumbane kot žejni na požirek studenčnice.

Mračno bobni od rudnika, na cesti slišim korake. Gotovo so dopustniki kot jaz. In zdaj zapoje krasen bariton:

»Boj se, Floripondija, ker te floripondio spremeni v sužnja lepih žen!«

Bliskovito mi šine v glavo misel! Spomnim se pripovedovanj ob večerih pri ognju in groza me objame, kajti zdaj vem, kaj namerava Rumbana z menoj. Floripondio -

To ni bajka, nití pripovedka ali pravljica, ki jo pripovedujejo babice otrokom, temveč čista resnica. Vsak poznavalec Osrednje in Južne Amerike ve, kaj je floripondio. Zdravniki vedo zanj in si belijo glave. Rastlinski strup. Poparek rastline Datura sanguinea, ki mu pridajo še stramonium. In ta pijača spremeni moške v sužnje. Pijača floripondio kot jo imenujejo tu. Kolumbija in Venezuela sta domovina floripondija.

Zena se naveliča svojega moža - ali pa ima svojega ljubimca dovolj - pa mu da enostavno floripondio. Kajti tisti, ki je pil floripondio v vinu ali žganju in ga dobiva večkrat v nadaljnjih dozah, postane popolen suženj. Vse kar dela, stori z mislijo na ženo, ne da bi jo pri tem pozelel. Dela zanj in za njenega naslednjega ljubimca. Otopel, oropan občutka ljubosumnosti, gara za oba, kajti njegovi možgani so otopeli. In če ta ubogi idiot prejme preveč floripondija, ga uniči, to se pravi, pogine žalostno. Toda navadno ni umor namen ženske, ki daje pijačo, veliko raje ima sužnja, ki dela zanj.

Tudi Evropejci zapadejo čaru floripondija. Če jih pravčasno ne odstranijo iz kraja, so izgubljeni. Če kasneje vprašate takega človeka, ki je bil pravčasno rešen, kaj je pravzaprav doživel, ne ve kdo ve kaj povedati, razen vzdihljajev: »Ah bila je očarljiva, bila je tako nadvse lepa...«

OB 20. OBLETNICI TEKSTILNE STAVKE V SLOVENIJI

pošiljajo borbene pozdrave vsem delovnim ljudem, podjetja:

Predilnica volne NAKLO	Trgovsko podjetje „Vina“ - Kranj	Industrijsko podjetje „KOVINAR“ - KRANJ	PODJETJE „Roleta“ KRANJ
Predilnica volne BEGUNJE	Trgovsko podjetje „KURIVO“ KRANJ	Zadružna mlekarna Kranj - Čirče Obvešča tudi vse interese, da je začela proizvajati kvalitetni kazein	★ „Zvezda“ Kranj
Tovarna čipk in vezenin BLED	Tesarsko in mizarsko podjetje M O S T E pri Komendi	KMETIJSKA ZADRUGA MEDVODE	TOVARNA „TESNILKA“ MEDVODE
Potrošniki, poslužujte se izdelkov Tovarne pletenin, ro- kavic in konfekcije Kranj, ki vam nudi kakovostne iz- delke raznih vrst pletenin, moškega perila ter rokavic Naš cilj je dobra kvaliteta, konkurenčne cene in zado- voljitev potrošnikov. Ob praznovanju 20. obletnice stavke tekstilnih delavcev v Kranju, čestita delovni kolektiv konfekcije Kranj Industrija pletenin, rokavic in		Gorenjska oblačilnica Kranj pošilja borbene pozdrave ter se svojim odjemalcem še nadalje priporoča	TRGOVSKO PODJETJE K R A N J KLASJE
Borbene pozdrave pošilja Okrajni ter Občinski sindikalni svet v Kranju		Tekstilna tovarna MEDVODE	
INDUSTRIJA OBUTVE „PLANIKA“ KRANJ pošilja ob 20-letnici tekstilne stavke de- lavskemu razredu borbene pozdrave! Nadaljujmo z izgradnjo socializma na svetlih tradicijah borb delavskega razreda! Priporočamo našo kvaliteto obutev vsem svojim odjemalcem		Na svetlih tradicijah delavskega razreda gradimo našo lepšo prihodnost Borbene pozdrave vsem delovnim ljudem široj Sloveniji pošilja OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA V KRANJU	
Zavedajoč se velikih dogodkov pred 20 leti, ko je moralo de- lovno ljudstvo s štrajki in upori uveljavljati svoje pravice pred kapitalističnimi izkoriščevalci, pozdravljamo vse udeležence proslave 20. obletnice velike tekstilne stavke v Kranju in jih pozivamo, da se tudi v izgradnji socializma bore za uresničanje velikih idej izbojevanih v revoluciji Kolektiv „Induplati“ Jarše		TAKO KOT SMO SE BORILI VČASIH ZA OSNOVNE DELAVSKE PRAVICE, SE BORIMO TUDI DANES ZA ČIM VEČJO PROIZVODNJO OB 20-LETNICI VELIKE TEKSTILNE STAVKE POŠILJAMO BORBENE POZDRAVE VSEMU DELAVSKEMU RAZREDU SLOVENIJE! Lesno-industrijsko podjetje „Jelovica“ Škofja Loka	

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA - MARIBOR

Predilnice, tkalnice, barvarne, tiskarna in apreture

Proizvaja: Bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetnosvilene podloge, flanele, popeline za srajce in pidžame, tiskanine iz bombaža in stanične volne ter druge modne tkanine

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža: sukance za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža: surovine, barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kakovosti in nizkih cenah

POŠTNI PREDAL 9
TELEFON 40-11
TELEX 633 17

BRZOJAVNI NASLOV: TEKSTILTVOR
NB PODRUŽNICA MARIBOR
ŠT. 640-T-150

POGLED NA SREDIŠČE MARIBORA

Ob 20. obletnici stavke TEKSTILNIH DELAVCEV

**Pošilja borbene
pozdrave
vsem
delovnim
ljudem**

KOLEKTIV
»ISKRA«
K R A N J

Člani kolektiva »Iskra«, kateri so sodelovali v tekstilni stavki